

WYSOKI PRZEDSTAWICIEL UNII
DO SPRAW ZAGRANICZNYCH I
POLITYKI BEZPIECZEŃSTWA

Bruksela, dnia 5.3.2024 r.
JOIN(2024) 10 final

**WSPÓLNY KOMUNIKAT DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

**Nowa Strategia na rzecz europejskiego przemysłu obronnego: osiągnięcie gotowości UE
dzięki zdolnemu do reagowania i odpornemu europejskiemu przemysłowi obronnemu**

WPROWADZENIE

14 i 15 grudnia 2023 r. Rada Europejska, zgodnie z deklaracją wersalską¹ oraz Strategicznym kompasem na rzecz bezpieczeństwa i obrony², podkreśliła, że trzeba zrobić więcej, aby zrealizować cele Unii polegające na zwiększeniu gotowości obronnej³. Rada Europejska podkreśliła również potrzebę wzmocnienia europejskiej bazy technologiczno-przemysłowej sektora obronnego (EDTIB), w tym MŚP, oraz zwiększenia jej innowacyjności, konkurencyjności i odporności. Silniejsza Unia Europejska o większych zdolnościach w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony przyczyni się pozytywnie do zapewnienia bezpieczeństwa światowego i transatlantyckiego i będzie stanowić uzupełnienie działań Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO), która pozostaje podstawą zbiorowej obrony swoich członków.

Gotowość obronną UE można zdefiniować jako stały stan gotowości Unii i jej państw członkowskich do ochrony bezpieczeństwa jej obywateli, integralności jej terytorium oraz krytycznych aktywów lub infrastruktury, a także jej podstawowych wartości i procesów demokratycznych. Obejmuje to zdolność do udzielania pomocy wojskowej swoim partnerom, takim jak Ukraina. Zgodnie ze Strategicznym kompasem obejmuje ona zdolność do szybszego i bardziej zdecydowanego działania w przypadku kryzysów, zabezpieczenia naszych obywateli przed szybko zmieniającymi się zagrożeniami, inwestowania w potrzebne zdolności i technologie oraz partnerstwa z innymi, aby osiągnąć wspólne cele. Strategia ta stanowi również odpowiedź na propozycje obywateli przedstawione na Konferencji w sprawie przyszłości Europy⁴.

Silny przemysł obronny UE jest niezbędnym warunkiem wstępnym osiągnięcia gotowości obronnej. W niniejszej Strategii na rzecz europejskiego przemysłu obronnego, opartej na wynikach analizy luk inwestycyjnych w dziedzinie obronności przedstawionej we wspólnym komunikacie z 18 maja 2022 r.⁵, którą poprzedził kompleksowy proces konsultacji z zainteresowanymi stronami, zaproponowano ambitne podejście oparte na Programie na rzecz europejskiego przemysłu obronnego (EDIP), wraz z zestawem środków towarzyszących i wraz z Europejskim Funduszem Obronnym (EFO), w celu wzmocnienia przemysłowego filaru gotowości obronnej UE. Wysiłki te należy kontynuować w sposób ciągły, wykraczając poza obecne wieloletnie ramy finansowe

¹ Nieformalne posiedzenie szefów państw lub rządów, Deklaracja wersalska, 10–11 marca 2022 r., [20220311-versailles-declaration-pl.pdf \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eu-external-communication/media/20220311-versailles-declaration-pl.pdf)

² Strategiczny kompas na rzecz bezpieczeństwa i obrony – dla Unii Europejskiej, która chroni swoich obywateli, swoje wartości i interesy oraz przyczynia się do międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa, Bruksela, 21 marca 2022 r., 7371/22, [pdf \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eu-external-communication/media/20220321-strategic-compass-pl.pdf).

³ Posiedzenie Rady Europejskiej, Bruksela, 15 grudnia 2023 r., EUCO 20/23, [european-council-conclusions-14-15-12-2023-pl.pdf \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eu-external-communication/media/20231215-euco-conclusions-pl.pdf). W konkluzjach stwierdzono: „Po podsumowaniu prac przeprowadzonych w celu wdrożenia jej wcześniejszych konkluzji, deklaracji wersalskiej i Strategicznego kompasu Rada Europejska podkreśla, że trzeba zrobić więcej, aby zrealizować cele Unii, jakimi są zwiększenie gotowości obronnej i zwiększenie wydatków na obronność w sposób oparty na współpracy, w tym zintensyfikowanie inwestycji w obronność i wzmocnienie rozwoju zdolności, a także aby urzeczywistnić skuteczny i zintegrowany rynek obrony”.

⁴ Badania opinii publicznej UE potwierdzają duże zainteresowanie Europejczyków ściślejszą współpracą w dziedzinie obronności i ich duże oczekiwania w tym obszarze. Według standardowego badania Eurobarometr 100 (grudzień 2023 r.) 79 % Europejczyków uważa, że należy zwiększyć współpracę w kwestiach obronnych na szczeblu UE, a 69 % uważa, że UE musi zwiększyć swoją zdolność produkcji sprzętu wojskowego.

⁵ Wspólny komunikat w sprawie analizy luk inwestycyjnych w zakresie obronności i dalszych działań. Bruksela, 18.5.2022 r., JOIN(2022) 24 final.

(2021–2027), przy czym finansowanie UE powinno być zapewniane za pośrednictwem przyszłych instrumentów, których zakres i struktura będą opierać się na doświadczeniach zdobytych podczas wdrażania różnych programów obronnych.

Gwałtowny wzrost regionalnych i globalnych zagrożeń i wyzwań w zakresie bezpieczeństwa, a w szczególności powrót wojny konwencjonalnej o wysokiej intensywności w Europie, wymaga pilnej skokowej zmiany tempa i skali, w których EDTIB może identyfikować, opracowywać i produkować niezbędny sprzęt wojskowy w pełnym zakresie, począwszy od najpilniejszych potrzeb. W tym względzie konieczne jest dalsze wzmocnienie i usprawnienie narzędzi i instrumentów, które Unia wprowadziła w ostatnich latach. Należy zwiększyć gotowość przemysłu obronnego w całej Unii, zwracając szczególną uwagę na konkretne konsekwencje, jakie ma to dla państw członkowskich najbardziej narażonych na ryzyko urzeczywistnienia się konwencjonalnych zagrożeń wojskowych.

Gotowość przemysłu obronnego można osiągnąć tylko wtedy, gdy państwa członkowskie będą mogły – za pomocą odpowiednich narzędzi i zachęt – stale zwiększać wydatki na obronność, aby faktycznie priorytetowo traktować inwestycje oparte na współpracy. Poprawi to zarówno ich zdolności wojskowe, jak i bazę przemysłu obronnego, na której UE i jej państwa członkowskie mogą polegać. Wzmocni to również bezpośrednio NATO, ponieważ państwa członkowskie, w tym państwa będące sojusznikami NATO⁶, dysponują jednym zestawem sił, które mogą udostępnić w różnych ramach. Przyczynia się to również do szerszego bezpieczeństwa gospodarczego Unii, ponieważ EDTIB jest główną siłą napędową innowacji technologicznych i odporności w naszych społeczeństwach.

Strategia ta ma na celu zintensyfikowanie i wsparcie wysiłków państw członkowskich na rzecz **większych, lepszych, wspólnych i europejskich inwestycji** (sekcja 2). Większą dostępność produktów i systemów związanych z obronnością należy osiągnąć dzięki **bardziej wydajnej i zdolnej do reagowania EDTIB, opierającej się na zwiększonym bezpieczeństwie dostaw** (sekcja 3). Ważne jest opracowanie **środków finansowych** w celu wsparcia gotowości przemysłu obronnego UE (sekcja 4). Ponadto **kultura gotowości obronnej powinna zostać włączona w główny nurt** wszystkich polityk UE (sekcja 5). Wreszcie należy wykorzystać **partnerstwa** w celu zwiększenia gotowości i odporności (sekcja 6).

1. OSIĄGNIĘCIE GOTOWOŚCI OBRONNEJ DZIĘKI BARDZIEJ ZDOLNEMU DO REAGOWANIA I ODPORNEMU EUROPEJSKIEMU PRZEMYSŁOWI OBRONNEMU

1.1. Gotowość obronna: konieczna w obecnym otoczeniu geopolitycznym

W obliczu powrotu wojny o dużej intensywności w Europie w następstwie niczym niesprowokowanej inwazji Rosji na Ukrainę na pełną skalę w 2022 r. Unia musi szybko zwiększyć swoją gotowość obronną.

Światowy ład oparty na zasadach jest kwestionowany u jego podstawy, a kraje w sąsiedztwie Unii i poza nią są w coraz większym stopniu dotknięte napięciami, niestabilnością, zagrożeniami hybrydowymi i konfliktami zbrojnymi. Strategiczni konkurenci intensywnie inwestują w zdolności wojskowe, zdolności przemysłu obronnego

⁶ Członkami NATO jest obecnie 22 z 27 państw członkowskich, przy czym oczekuje się, że wkrótce do sojuszu przystąpi Szwecja.

i technologie krytyczne, podczas gdy integralności naszych łańcuchów dostaw i niezakłóconego dostępu do zasobów nie można już uznać za oczywistość.

UE i jej państwa członkowskie stoją również w obliczu powszechnych zagrożeń hybrydowych, czego przykładem jest rosnąca liczba cyberataków, sabotażu, hakowania infrastruktury krytycznej i aktywów krytycznych, dezinformacji oraz zagranicznych manipulacji informacjami i ingerencji w informacje. Muszą one również mierzyć się z kwestionowaniem dostępu Europy do strategicznych dziedzin, takich jak przestrzeń kosmiczna, cybernetyka, lotnictwo i morze. Zmiany te zagrażają naszemu bezpieczeństwu, dobrobytowi i wartościom demokratycznym.

Obrona terytorium i obywateli państw członkowskich jest przede wszystkim obowiązkiem krajowym, w tym w ramach zobowiązań sojuszników w kontekście NATO. Na tym tle wydarzenia geopolityczne wskazują, że pilnie potrzebne jest przyjęcie przez Europę zwiększonej strategicznej odpowiedzialności za własne bezpieczeństwo, w tym za pomoc kluczowym partnerom, takim jak Ukraina. Zgodnie z wytycznymi Strategicznego kompasu UE jest i musi nadal być silniejszym podmiotem w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony, a tym samym bardziej wiarygodnym gwarantem bezpieczeństwa oraz dysponującym wysokimi zdolnościami podmiotem działającym w dziedzinie obrony nie tylko względem własnych obywateli, ale również z korzyścią dla międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa.

Silniejsza UE o większych zdolnościach w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony przyczyni się również do zwiększenia bezpieczeństwa światowego i transatlantyckiego oraz będzie uzupełnieniem NATO. Dla tych państw członkowskich, które są również członkami NATO, sojusz pozostaje podstawą ich zbiorowej obrony. Gotowość obronna wymaga planowania, rozwoju i operacyjnej dostępności niezbędnych zdolności obronnych i czynników warunkujących potencjał sił, opanowania technologii krytycznych oraz zdolności do nabywania, eksploatacji i ochrony wymaganego pełnego spektrum zdolności, infrastruktury i aktywów.

Osiągnięcie gotowości obronnej wymaga zatem ogromnych, skoordynowanych inwestycji w wymagane zdolności obronne, w tym w odpowiednią infrastrukturę krytyczną. Konieczna jest elastyczność pozwalająca stale integrować innowacje, które w coraz większym stopniu pochodzą od małych i nietradycyjnych podmiotów zbyt często mających trudności z uzyskaniem uznania dla ich potencjalnego wkładu. Przeciwnicy zaangażowali się w globalny wyścig o dominację technologiczną, co wymaga od wszystkich podmiotów coraz szybszych i coraz bardziej kosztownych cykli inwestycyjnych: UE nie może sobie pozwolić na pozostawanie w tyle.

Nawet państwa członkowskie, które dysponują największymi budżetami na obronność w Unii, mają coraz większe trudności z samodzielnym inwestowaniem na wymaganym poziomie, co naraża UE na pogłębianie się luk w zakresie zdolności i luk przemysłowych oraz na zwiększone zależności strategiczne. To samo dotyczy głównych producentów i ich łańcuchów dostaw. Gotowość obronna wymaga zatem ściślejszej współpracy i działań zbiorowych. W czasach wojny o dużej intensywności wymaga to zdolności do masowej produkcji dużego zestawu wyposażenia obronnego, takiego jak amunicja, drony, pociski i systemy obrony powietrznej, zdolności w zakresie głębokiego uderzenia i zdolności wywiadowcze, w zakresie obserwacji i rozpoznania, a także zdolności do zapewnienia szybkiej i wystarczającej dostępności.

Aby umożliwić tę masową produkcję, organizacja sektora przemysłu obronnego musi ewoluować.

Ramka 1. Zakupy w dziedzinie obronności w UE: głównie samodzielne i za granicą

Jak podkreślono w komunikacie w sprawie analizy luk inwestycyjnych w zakresie obronności i dalszych działań, gdyby od 2006 r. do 2020 r. wszystkie państwa członkowskie przeznaczały 2 % swojego PKB na obronę, a 20 % z tego na inwestycje, dałoby to dodatkowo ok. **1,1 bln EUR na obronę**, z czego ok. 270 mld EUR na inwestycje.

W 2022 r. wydatki państw członkowskich na obronę wzrosły ósmy rok z rzędu i wyniosły 240 mld EUR⁷. **78 % zakupów w dziedzinie obronności dokonanych przez państwa członkowskie UE w okresie od rozpoczęcia rosyjskiej wojny napastniczej do czerwca 2023 r. pochodziło spoza UE**, przy czym same Stany Zjednoczone odpowiadały za 63 %⁸.

W latach 2021–2022 nastąpił wzrost zamówień na nowy sprzęt o 7 %, ale **jedynie 18 % łącznych wydatków na sprzęt przeznaczono na realizowane na zasadzie współpracy unijne zamówienia na wyposażenie obronne w 2022 r.**⁹, **znacznie poniżej obecnego zbiorowego poziomu odniesienia ustalonego przez państwa członkowskie i wynoszącego 35 %**¹⁰.

1.2. Gotowość obronna wymaga silnej, zdolnej do reagowania i innowacyjnej EDTIB

Jak podkreślono w Strategicznym Kompasie oraz deklaracji szefów państw i rządów UE z Grenady¹¹, wzmocnienie gotowości obronnej i inwestycji w zdolności obronne UE wymaga silnej, sprawnej i odpornej bazy technologiczno-przemysłowej.

EDTIB jest zasadniczym i integralnym elementem zapewniającym bezpieczeństwo i dobrobyt naszych społeczeństw obecnie i w przyszłości. Zdolna do reagowania i konkurencyjna EDTIB jest podstawą każdej wiarygodnej roli Europy w odniesieniu do jej własnej obrony i bezpieczeństwa.

Gotowość przemysłu obronnego UE, obecnie i w przyszłości, wymaga inwestycji publicznych i prywatnych w całym spektrum potrzeb, aby umożliwić przemysłowi obronemu reagowanie w odpowiednim czasie i na dużą skalę na potrzeby państw członkowskich. Innowacje muszą być stale w centrum uwagi, a jednocześnie należy zapewnić odporność na wstrząsy i zakłócenia zewnętrzne.

Ramka 2. EDTIB dziś: duży potencjał, który można by jeszcze bardziej wykorzystać

⁷ W porównaniu z rekordowo niskim poziomem 171 mld EUR w 2014 r. Zob. Europejska Agencja Obrony, Defence Data 2022. Key findings and analysis [Dane dotyczące obronności z 2022 r. Najważniejsze ustalenia i analizy].

⁸ Jean-Pierre Maulny, THE IMPACT OF THE WAR IN UKRAINE ON THE EUROPEAN DEFENCE MARKET [Wpływ wojny w Ukrainie na europejski rynek obronny], IRIS, wrzesień 2023 r., [19_ProgEuropeIndusDef_JPMaulny.pdf \(iris-france.org\)](#).

⁹ 2022 Coordinated Annual Review on Defence [Skoordynowany roczny przegląd w zakresie obronności z 2022 r.].

¹⁰ Ustanowiony przez ministerialną Radę Sterującą EDA w 2007 r.

¹¹ Rada Europejska, Deklaracja z Grenady, 6 października 2023 r.

Unijna baza technologiczno-przemysłowa sektora obronnego składa się z połączenia dużej grupy głównych wykonawców ze spółkami o średniej kapitalizacji oraz dużą liczbą małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP).

Poza europejskimi liderami produkującymi światowej klasy zaawansowane systemy, zlokalizowanymi głównie w kilku państwach członkowskich, nie mniej istotną rolę odgrywają liczni mniejsi producenci platform, ale często o znaczeniu krytycznym, dostawcy sprzętu, producenci materiałów zużywalnych – takich jak amunicja – poddostawcy i producenci niszowi, **rozmieszczeni w całej UE**.

Mapowanie sektora przez Grupę Zadaniową ds. Wspólnych Zamówień w dziedzinie Obronności wykazało, że główni producenci 46 najpilniej potrzebnych produktów byli zlokalizowani w 23 państwach członkowskich.

EDTIB jest konkurencyjna na poziomie globalnym, z szacowanym **rocznym obrotem wynoszącym 70 mld EUR** i dużą wielkością wywozu (ponad 28 mld EUR w 2021 r.). Szacuje się, że ogólnie EDTIB zatrudnia około **500 000 osób**¹².

Pomimo ogólnej konkurencyjności EDTIB jej zdolność do uwolnienia swojego pełnego potencjału jest osłabiona przez lata niedoinwestowania, chociaż w ostatnich latach poczyniono postępy. Jest to konsekwencją wyborów politycznych i budżetowych podejmowanych przez państwa członkowskie w ostatnich dziesięcioleciach, a także w innym kontekście geopolitycznym, dotyczących przeznaczenia zysków płynących z pokoju na inne zastosowania społeczne. Utrzymująca się fragmentacja przemysłu na szczeblu krajowym stanowi również przeszkodę dla optymalnej efektywności inwestycji w obronność. Tendencje te doprowadziły do znacznie mniejszego względnego rozmiaru rynku obronnego UE i jego obecności na arenie światowej oraz zwiększenia zależności od państw trzecich, co osłabiło zdolności EDTIB do osiągnięcia oczekiwanych wyników.

1.3. Zbyt małe inwestycje oparte na współpracy w UE sprawiają, że EDTIB nie osiąga oczekiwanych wyników

Na złożonym rynku, na którym rządy krajowe są jedynymi nabywcami, państwa członkowskie nadal w niewystarczającym stopniu koordynują, skupiają i łączą swoje decyzje dotyczące planowania obronnego i zamówień publicznych pomimo szeregu narzędzi i ram europejskich, którymi dysponują. W związku z tym popyt jest w dużej mierze zorganizowany na szczeblu krajowym, przy czym większość decyzji inwestycyjnych wynika ze względów krajowych i opiera się na programowaniu krajowym, często bez uwzględnienia szerszych względów strategicznych i związanych z efektywnością. W rezultacie, pomimo pewnych etapów konsolidacji w ostatnich dziesięcioleciach, strona podażowa pozostaje również zasadniczo zorganizowana na szczeblu krajowym, przy czym państwa członkowskie decydują się tam, gdzie to możliwe, na rozwiązania krajowe, ze względu na kwestie przemysłowe i związane z bezpieczeństwem dostaw. Skutkuje to rozproszoną EDTIB, działającą na różnych, zbyt wąskich rynkach obronnych, a nie na rynku jednolitym, znacznie większym i zintegrowanym.

Oslabia to EDTIB. Po pierwsze, strona popytu nie wyraża się wspólnie w sposób optymalny. Prowadzi to do powielania działań oraz utraconych możliwości uwspólnienia

¹² Źródło danych: szacunki SIPRI dla Komisji Europejskiej.

i synchronizacji inwestycji w powszechnie potrzebny sprzęt lub infrastrukturę. Po drugie, strona podaźowa nie jest zachęcana do współpracy, a nawet do integracji, aby sprostać bardziej skutecznemu wyrażaniu popytu. Cierpi z powodu braku przewidywalności i masy krytycznej składanych zamówień, a tym samym nie wykorzystuje korzyści skali. Po trzecie, szczególnie w ostatnim czasie, państwa członkowskie zazwyczaj nabywają gotowe produkty od państw trzecich, osłabiając popyt wewnętrzny oraz inwestując pieniądze europejskich podatników w miejsca pracy i kluczowe technologie za granicą, a nie w Europie.

Zmusza to z kolei EDTIB do koncentrowania się na wywozie w celu zapewnienia sobie rentowności, co stwarza ryzyko nadmiernego polegania na zamówieniach państw trzecich, w związku z czym reagowanie na zamówienia państw członkowskich może mieć mniejszy priorytet niż honorowanie zamówień z państw trzecich w przypadku kryzysów i związanych z nimi niedoborów.

Połączenie powyższych wzorców zagraża bezpieczeństwu dostaw. Jednolity rynek stał się rzeczywistością na niższych szczeblach, gdzie łańcuchy dostaw mają szeroki zasięg transgraniczny. Nie znajduje to jednak odzwierciedlenia w zbiorowym zarządzaniu strategicznym na szczeblu UE, które wspierałoby bezpieczeństwo dostaw w scenariuszach kryzysowych. Tendencja nadmiernego polegania na dostawach z państw trzecich jeszcze bardziej osłabia bezpieczeństwo dostaw i swobodę działania w przypadku kryzysów.

1.4. Pomoc na rzecz Ukrainy w przetrwaniu rosyjskiej agresji: Unia wnosi decydujący wkład, ale jest duży potencjał poprawy

UE i jej państwa członkowskie wykazały swoją zdolność szybkiego uruchomienia wsparcia dla ukraińskich sił zbrojnych, w tym ze strony EDTIB. Do końca stycznia 2024 r. UE i jej państwa członkowskie wspólnie dostarczyły Ukrainie sprzęt wojskowy o wartości ponad 28 mld EUR.

Dzięki Europejskiemu Instrumentowi na rzecz Pokoju (EPF) UE w ciągu kilku dni od rosyjskiej inwazji na pełną skalę w lutym 2022 r. udzieliła Ukrainie wsparcia, zwracając koszty państwom członkowskim, które przesłały Ukrainie pomoc wojskową. EPF zachęca do dalszych dostaw śmiertelnościowego i niesmiertelnościowego sprzętu do Ukrainy. W trójtorowej inicjatywie dotyczącej amunicji¹³ Rada uzgodniła ambitne ramy zachęcające do dostarczania i nabywania amunicji artyleryjskiej i pocisków ziemniemi, a także do rozwoju przemysłu.

W ramach tej inicjatywy państwa członkowskie złożyły w UE i Norwegii zamówienia na dodatkową amunicję artyleryjską, w tym korzystając z umów ramowych¹⁴, które Europejska Agencja Obrony wynegocjowała w ich imieniu z europejskim przemysłem obronnym. Wsparcie udzielane przez Unię na mocy rozporządzenia w sprawie wspierania produkcji amunicji (ASAP)¹⁵ zwiększa i przyspiesza jej zdolność do wspierania Ukrainy i uzupełniania zapasów krajowych.

¹³ Dostawa i wspólne zamówienie amunicji dla Ukrainy, Bruksela, 20 marca 2023 r., 7632/23, [pdf \(europa.eu\)](#)

¹⁴ Do dziś EDA podpisała 60 umów ramowych z przemysłem europejskim.

¹⁵ Rozporządzenie (UE) 2023/1525 w sprawie wspierania produkcji amunicji (ASAP), Dz.U. L 185 z 24.7.2023, s. 7.

EDTIB wykazała również swoją zdolność do skutecznego podtrzymania tych wysiłków. **Od początku wojny EDTIB zwiększyła swoje zdolności produkcyjne w zakresie amunicji artyleryjskiej o 50 %.** Jest już w stanie produkować milion sztuk amunicji rocznie i oczekuje się, że osiągnie zdolność produkcyjną na poziomie ponad 1,4 mln sztuk do końca 2024 r. i 2 mln do końca 2025 r.

Oprócz darowizn z zapasów państw członkowskich i zamówień finansowanych z EPF EDTIB dostarczyła również znaczną ilość amunicji artyleryjskiej w drodze bezpośrednich umów z Ukrainą, wykazując, że jest zdolna wnieść wkład w walkę z siłami najeźdźcy.

UE wprowadziła również nowe inicjatywy, takie jak rozporządzenie w sprawie ustanowienia instrumentu na rzecz wzmocnienia europejskiego przemysłu obronnego przez zamówienia realizowane na zasadzie współpracy (EDIRPA)¹⁶. Należy jednak uczynić znacznie więcej, zarówno na szczeblu przemysłowym, jak i rządowym.

1.5. Od reagowania kryzysowego do gotowości: czas na zmianę paradygmatu

Nadszedł czas, aby przejść od reagowania kryzysowego do strukturalnej gotowości obronnej UE we wszystkich horyzontach czasowych. UE musi zapewnić państwom członkowskim i partnerom dostępność materiałów zużywalnych w wymaganych ilościach, także w czasach kryzysu, przy jednoczesnym zapewnieniu terminowego rozwoju i zapewniania w nadchodzących latach wysokiej klasy zdolności krytycznych nowej generacji. Uwzględnić to również potrzeby Ukrainy w zakresie obronności. Ponadto bezpieczny dostęp do spornych obszarów, takich jak cyberprzestrzeń, przestrzeń kosmiczna, morze i przestrzeń powietrzna, nie może być skutecznie chroniony przez jedno państwo członkowskie. W związku z tym UE musi rozwinąć swoją zdolność do zapewnienia sobie wspólnego dostępu do tych obszarów przez niezbędne inwestycje w rozwiązania na szczeblu europejskim.

Konkurencyjna EDTIB przyczyniająca się do bezpieczeństwa obywateli Unii oznacza sektor przemysłowy, który jest w stanie utrzymać swoją doskonałość technologiczną przy jednoczesnym zapewnieniu tego, co jest potrzebne, w odpowiednim czasie, bez ograniczeń wynikających z nadmiernych zależności zewnętrznych lub wąskich gardeł¹⁷. Niezbędny jest przemysł inwestujący w nowe zdolności produkcyjne i gotowy do przejścia na model gospodarczy „czasów wojny”, gdy tylko zajdzie taka potrzeba.

Oznacza to zbiorowe zaangażowanie publiczne i prywatne. UE jest gotowa wspierać zarówno państwa członkowskie, jak i EDTIB, ograniczając ryzyko inwestycji i przyczyniając się do bardziej ambitnej polityki przemysłowej w dziedzinie obronności na szczeblu UE. Aby to osiągnąć, Unia musi zmaksymalizować korzyści płynące z konkurencji, współpracy i konsolidacji. Z tego samego powodu należy zachować konkurencyjność EDTIB i jej zdolność wywozową, przy jednoczesnym zapewnieniu, aby państwa członkowskie mogły w pełni polegać na swoim przemyśle obronnym w celu

¹⁶ Rozporządzenie (UE) 2023/2418 w sprawie ustanowienia instrumentu na rzecz wzmocnienia europejskiego przemysłu obronnego przez zamówienia realizowane na zasadzie współpracy (EDIRPA), Dz.U. L, 2023/2418, 26.10.2023.

¹⁷ EDTIB skorzystałaby z bardziej odpornego jednolitego rynku UE dzięki wdrożeniu, zwłaszcza w czasach kryzysu, środków określonych w dokumencie pt. „Aktualizacja nowej strategii przemysłowej z 2020 r. – tworzenie silniejszego jednolitego rynku sprzyjającego odbudowie Europy”, COM(2021) 350.

zaspokojenia swoich potrzeb w odpowiednim czasie i w wymaganej ilości, gdy zagrożone jest bezpieczeństwo obywateli UE.

W niniejszej strategii wprowadza się środki mające na celu: (i) wspieranie gotowości przemysłu obronnego UE w oparciu o zwiększoną koordynację potrzeb obronnych państw członkowskich, (ii) wzmocnienie EDTIB w celu zwiększenia produkcji, przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa dostaw, (iii) opracowanie środków finansowych w celu wzmocnienia gotowości przemysłu obronnego UE oraz (iv) włączenie kultury gotowości przemysłu obronnego w główny nurt polityki, a także (v) skuteczne współdziałanie z partnerami. W ramach pierwszej pilnej inicjatywy Komisja proponuje nowe rozporządzenie ustanawiające EDIP, aby zapewnić ciągłość wsparcia EDTIB w obecnych wieloletnich ramach finansowych (WRF), a jednocześnie testować nowe formy wsparcia w perspektywie kolejnego okresu programowania.

Proponowany EDIP rozszerzy czas i zakres wsparcia na rzecz konkurencyjności EDTIB realizowanego na mocy EDIRPA i ASAP. Będzie zachęcać do współpracy na etapie zamówień na produkty związane z obronnością wytwarzane przez EDTIB, wspierać uprzemysłowienie produktów pochodzących z działań finansowanych w ramach EFO lub innych ram współpracy UE oraz, w ujęciu bardziej ogólnym, wspierać rozwój przemysłu obronnego w Unii. Ustanowi również unijny system bezpieczeństwa dostaw w celu zwiększenia solidarności i skuteczności w Unii w odpowiedzi na kryzysy.

2. WSPIERANIE GOTOWOŚCI POPRZEZ INWESTYCJE: WIĘKSZE, LEPSZE, WSPÓLNE, EUROPEJSKIE

Ostatecznie to, czy rozwój przemysłu obronnego dojdzie do skutku, zależy od zwiększenia liczby zamówień z państw członkowskich, których nie można składać bez zwiększenia budżetów na obronność. Od lutego 2022 r. państwa członkowskie zaczęły zwiększać swoje budżety w nadzwyczajnym tempie (zob. ramka 1). Konieczne są jednak znacznie większe inwestycje na szczeblu krajowym i europejskim w celu strukturalnego dostosowania przemysłu UE oraz uczynienia go bardziej innowacyjnym i konkurencyjnym, aby stawić czoła nowym realiom w dziedzinie bezpieczeństwa. Obecnie ważne jest, aby Unia wspólnie jak najlepiej wykorzystwała to bieżące zwiększenie budżetu w celu osiągnięcia gotowości przemysłu obronnego. W tym celu Komisja i wysoki przedstawiciel/szef Agencji są gotowi wspierać państwa członkowskie w dalszym zwiększaniu inwestowania, ale również w dążeniu do lepszych, wspólnych i europejskich inwestycji.

2.1. Lepsze inwestowanie

Lepsze inwestowanie oznacza ukierunkowanie inwestycji tam, gdzie mają największe znaczenie, unikanie powielania działań i zwiększanie efektywności. Wymaga to lepszej koordynacji planów inwestycyjnych i wysiłków państw członkowskich.

2.1.1. Nowa funkcja wspólnego programowania i wspólnych zamówień

Jak zapowiedziano we wspólnym komunikacie w sprawie analizy luk inwestycyjnych w zakresie obronności i dalszych działań, usystematyzowane podejście do programowania i zamówień zwiększy przejrzystość, koordynację i spójność między państwami członkowskimi oraz między państwami członkowskimi a instytucjami UE. Uzupełni i usprawni istniejące inicjatywy w dziedzinie zdolności, infrastruktury przemysłowej, badawczej i obronnej, umożliwiając doprecyzowane i wspólne ustalanie priorytetów, a także stałe wysiłki w zakresie współpracy.

Rada ds. Gotowości Przemysłu Obronnego (zwana dalej „radą”) zrzesza państwa członkowskie, wysokiego przedstawiciela/szefa Agencji i Komisję, w różnych formatach: 1) w celu pełnienia funkcji wspólnego programowania i wspólnych zamówień w dziedzinie obronności UE przewidzianej we wspólnym komunikacie w sprawie analizy luk inwestycyjnych w zakresie obronności oraz 2) w celu wsparcia wdrażania EDIP.

Aby pełnić **funkcję wspólnego programowania i wspólnych zamówień w dziedzinie obronności UE**, w oparciu o udane prace Grupy Zadaniowej ds. Wspólnych Zamówień w dziedzinie Obronności, rada zapewni forum, zwoływane przez Komisję i wysokiego przedstawiciela/szefa Agencji, w celu omówienia i udoskonalenia określonych priorytetów na szczeblu UE, bez uszczerbku dla ich odpowiednich ról i obowiązków. W tym formacie, który ma zostać ustanowiony na podstawie niniejszej strategii, rada wspiera również koordynację planów państw członkowskich w zakresie zamówień publicznych i eliminowanie konfliktów między tymi planami oraz zapewnia strategiczne wytyczne w celu skuteczniejszego dopasowania popytu i podaży. W związku z tym prace prowadzone w ramach rady powinny umożliwić wspólne zrozumienie przez państwa członkowskie składu EDTIB i propagować wspólną wiedzę na temat zdolności produkcyjnych w Unii. Na podstawie skonsolidowanego obrazu obecnych zdolności przemysłowych członkowie zebrani w kontekście rady powinni ocenić zdolności produkcyjne wymagane do zaspokojenia zidentyfikowanych potrzeb w zakresie zamówień i zaproponować odpowiednie cele produkcji przemysłowej sektora obronnego, w szczególności w odniesieniu do najbardziej krytycznych zdolności.

Jeżeli chodzi o tę funkcję unijnego wspólnego programowania i wspólnych zamówień w dziedzinie obronności, posiedzenia w ramach rady będą przygotowywane i współprowadzone przez Komisję i wysokiego przedstawiciela/szefa Agencji.

Ponadto **aby wspierać wdrażanie EDIP, rada zostanie formalnie ustanowiona w ramach rozporządzenia w sprawie EDIP**, w szczególności w celu zapewnienia bezpieczeństwa dostaw na szczeblu UE, ale także w celu zapewnienia informacji i pomocy we wdrażaniu różnych środków wspierających EDTIB opracowanych w ramach EDIP. W tym składzie samej radzie przewodniczyć będzie Komisja, z udziałem Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych (ESDZ) i Europejskiej Agencji Obrony (EDA).

W uzupełnieniu tych wysiłków, aby zapewnić skuteczną współpracę między rządem a przemysłem oraz ustanowić ściślejszy dialog i zaangażowanie, **powołana zostanie działająca na wysokim szczeblu Europejska Grupa Przemysłu Obronnego**. Grupa ta będzie się spotykać w określonych składach (np. według poszczególnych sektorów), w zależności od danej kwestii, i będzie działać jako uprzywilejowany partner rady w celu konsultowania się z przemysłem i zwiększenia spójności między planami państw członkowskich a tym, co EDTIB może osiągnąć, bez uszczerbku dla mających zastosowanie zasad konkurencji określonych w Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.

2.1.2. Od programowania strategicznego do projektów będących przedmiotem wspólnego zainteresowania

Jedną z ról rady, w nowej funkcji wspólnego programowania i wspólnych zamówień na szczeblu UE, będzie **wspólna identyfikacja ewentualnych projektów będących przedmiotem wspólnego zainteresowania w celu skoncentrowania wysiłków UE i programów finansowania**. Nowa funkcja programowania i zamówień będzie opierać się na istniejących instrumentach i inicjatywach, w szczególności na planie rozwoju

zdolności (CDP), skoordynowanym rocznym przeglądzie w zakresie obronności (CARD) oraz stałej współpracy strukturalnej (PESCO).

W celu zwiększenia swojej gotowości obronnej w obecnym kontekście bezpieczeństwa Unia powinna określić, w ramach unijnych priorytetów rozwoju zdolności, **europejskie projekty wspólnego zainteresowania w dziedzinie obronności**, na których należy skoncentrować wysiłki i zasoby. Dzięki większym, lepszym, wspólnym i europejskim inwestycjom państwa członkowskie będą w stanie zmaksymalizować wpływ swoich inwestycji na rozwój i wykorzystanie pełnego spektrum zdolności. Przyczyni się to do zapewnienia dostępu do dziedzin strategicznych i spornych przestrzeni, w tym przez opracowanie odpowiednich systemów, które służyłyby jako europejska infrastruktura obronna będąca przedmiotem wspólnego zainteresowania i wspólnego użytku. Przyczyniłoby się to ponadto do zapewnienia dostępności czynników warunkujących potencjał sił niezbędnych do prowadzenia misji i operacji, a także unijnej zdolności szybkiego rozmieszczania.

Do 2035 r. UE powinna wdrożyć – lub posiadać na zaawansowanym etapie rozwoju – projekty dotyczące zdolności, które z natury mają charakter europejski. Z zastrzeżeniem zgody państw członkowskich mogą one obejmować: zdolności związane ze zintegrowaną europejską obroną powietrzną i przeciwrakietową (której krytyczny charakter potwierdzono podczas niczym niesprobowanej agresji wojskowej Rosji na Ukrainę), obserwację przestrzeni kosmicznej, sieć zdolności w zakresie cyberobrony współmierną do potrzeby skutecznej ochrony Unii, a także odpowiednio zwymiarowane morskie i podwodne zasoby ochronne.

2.2. Wspólne inwestowanie

Wspólne inwestowanie na większą skalę jest warunkiem wstępnym większej gotowości obronnej UE. Państwa członkowskie muszą ściślej współpracować w całym cyklu życia zdolności, począwszy od etapu badań przez rozwój i zamówienia. Istnieją już instrumenty służące określeniu priorytetów w zakresie zdolności (CDP) i możliwości współpracy (skoordynowany roczny przegląd w zakresie obronności). Należy koniecznie zadbać o to, by były one skutecznie wykorzystywane do planowania konkretnych zdolności obronnych, inwestowania w nie i docelowo ich dostarczania.

2.2.1. *Zamówienia realizowane na zasadzie współpracy jako norma w stosownych przypadkach: rozszerzenie logiki interwencji opracowanej w ramach EDIRPA*

Aby jeszcze bardziej przyczynić się do skutecznego wyrażania popytu w celu wspierania konkurencyjności EDTIB, **Komisja proponuje rozszerzenie logiki interwencji EDIRPA** i zwiększenie wsparcia dla realizowanych na zasadzie współpracy zamówień na produkty związane z obronnością pochodzące z EDTIB. Ten segment EDIP skompensuje koszty finansowe związane ze złożonością współpracy, wykraczając poza najbardziej pilne i krytyczne produkty związane z obronnością, a tym samym rozszerzając obszar interwencji EDIRPA.

Segment wsparcia wspólnych zamówień w ramach EDIP pomoże przyspieszyć dostosowanie przemysłu do zmian strukturalnych w sposób oparty na współpracy. Będzie również zachęcać do solidarności między państwami członkowskimi, umożliwiając im zwiększenie efektywności wydatków publicznych, oraz zapewni wkład w interoperacyjność i zamienność.

Komisja i wysoki przedstawiciel/szef Agencji **będą mierzyć postępy** w konsolidacji popytu na obronność po przyjęciu niniejszej strategii. Badania, rozwój i zamówienia

realizowane na zasadzie współpracy w obszarze wyposażenia obronnego powinny stopniowo stać się normą w UE.

Do tej pory **państwa członkowskie nie były w stanie osiągnąć** poziomu odniesienia uzgodnionego po raz pierwszy w 2007 r., tj. przeznaczania 35 % całkowitego budżetu na sprzęt na europejskie zamówienia na sprzęt realizowane na zasadzie współpracy¹⁸.

Aby przejść w kierunku trwałego, długoterminowego sygnału popytu dla EDTIB, proponuje się państwom członkowskim osiągnięcie celu **co najmniej 40 % zamówień wyposażenia obronnego w ramach współpracy do 2030 r.**

Wraz z osiągnięciem tego celu bieżące i przyszłe dodatkowe inwestycje państw członkowskich w obronność przyniosą efektywniejsze rezultaty, a tym samym zdecydowanie zwiększą odporność i bezpieczeństwo UE. Istotne zachęty zapewniane na szczeblu UE przez EDIRPA i EDIP, w połączeniu z doświadczeniem w kontekście EPF oraz większym poczuciem konieczności, pilności i solidarności wynikającym z obecnej sytuacji geopolitycznej, sprawiają, że jest to zarówno niezbędne, jak i realistyczne.

2.2.2. *Bardziej systematyczne działanie na rzecz interoperacyjności i zamienności*

Doświadczenia Ukrainy w walce z nieuzasadnioną agresją Rosji pokazały wartość interoperacyjnych i zamiennych zdolności obronnych. Wnioski wyciągnięte z pola walki pokazały, że istnieją wyzwania związane ze stosowaniem wielu podobnych, ale nie prawdziwie interoperacyjnych ani zamiennych systemów uzbrojenia, w tym amunicji tego samego kalibru produkowanej w różnych państwach członkowskich. Stanowi to nie tylko poważne wyzwanie operacyjne, lecz także zmniejsza konkurencyjność i korzyści skali, a tym samym ogranicza funkcjonowanie rynku wewnętrznego. Obecne i nie zrównoważone ograniczenia w tym zakresie znajdują swoje podstawowe przyczyny w kwestiach związanych z wymogami krajowymi, upowszechnianiem norm i certyfikacją. Dla defragmentacji rynku równie ważne są trzy elementy: określenie przez państwa członkowskie wspólnych wymogów, stosowanie istniejących norm lub tworzenie nowych oraz większe wzajemne uznawanie certyfikacji.

Ramka 3: Nieoptymalne wymogi techniczne, normy i certyfikaty osłabiają gotowość obronną UE

We wcześniejszych europejskich programach współpracy zbyt często można było zaobserwować tendencję państw członkowskich do **nadmiernego dostosowywania i nadmiernego wdrażania wymogów krajowych wynikających z krajowych procesów planowania zdolności**. Doprowadziło to zasadniczo do powstania wielu wersji tych samych zdolności, zwiększenia kosztów badań i rozwoju, zamówień publicznych i utrzymania, nieoptymalnego wykorzystania łańcuchów dostaw oraz opóźnień, a także ograniczyło możliwości wspólnych szkoleń, działań logistycznych i innych możliwości współpracy.

Chociaż rygorystyczna normalizacja może pomóc w przezwycięzeniu takich problemów, istnieje wiele dowodów na to, że same normy nie mogą w pełni zapobiec problemom w zakresie interoperacyjności i zamienności. Pomimo porozumień standaryzacyjnych (STANAG) przyjętych w ramach NATO **kwęstią problematyczną pozostaje dobrowolne przyjęcie tych norm**. Kolejne wyzwanie wynika z faktu, że obecnie uzgodnione normy często nie zapewniają wystarczającej rzeczywistej interoperacyjności

¹⁸ Ustanowiony przez ministerialną Radę Sterującą EDA w 2007 r.

i zamienności pod względem operacyjnym, ponieważ nie obejmują wszystkich systemów obronnych ani nie są wystarczająco szczegółowe.

Ponadto **kwestią wymagającą rozwiązania pozostaje również certyfikacja**. Certyfikaty są obecnie wydawane przez specjalne organy na szczeblu krajowym i nie są wzajemnie uznawane, często ze względu na protokoły bezpieczeństwa, co *de facto* prowadzi do fragmentacji rynku i utrudnia logistykę

Normy obronne są kluczowym czynnikiem umożliwiającym interoperacyjność materiałów i sprzętu wykorzystywanego przez siły zbrojne. UE, w szczególności poprzez działania realizowane przez EDA, wspiera państwa członkowskie w identyfikowaniu wymogów standaryzacyjnych i stosowaniu norm w kontekście projektów opartych na współpracy, wykorzystując jednocześnie STANAG jako główny punkt odniesienia.

Wiele projektów EFO wspiera już zwiększoną standaryzację sprzętu na szczeblu UE w celu zapewnienia interoperacyjności i zamienności w ramach dowolnej koalicji. W związku z tym EFO wymaga od państw członkowskich określenia wspólnych wymogów funkcjonalnych w ramach procesu harmonizacji zaproszeń do składania wniosków, w którym mogą uczestniczyć wszystkie państwa członkowskie. Dalsze wysiłki powinny jednak być skoncentrowane na zachęcaniu do stosowania najpowszechniejszych istniejących norm w produkcji i zamówieniach na uzbrojenie, w oparciu o istniejące inicjatywy i w uzupełnieniu do nich. Podstawę dalszych prac powinien stanowić w szczególności zarządzany przez EDA Europejski System Referencyjnych Standardów Obrony (EDSTAR), który określa normy najlepszych praktyk (BPS) wspierające programy, organizacje i agencje. EDSTAR stanowi uzupełnienie STANAG NATO i ma na celu optymalizację skuteczności, wydajności i interoperacyjności stosowania norm dotyczących produktów i usług związanych z obronnością i bezpieczeństwem. Unijne programy i narzędzia przemysłu obronnego powinny zachęcać do dalszych projektów, które przyczyniają się do standaryzacji i harmonizacji wymogów, i priorytetowo je traktować.

W związku z tym w swoich programach przemysłu obronnego, a w szczególności w ramach EFO, **Komisja będzie promować stosowanie uzgodnionych norm cywilnych** – zgodnie ze strategią UE w zakresie normalizacji¹⁹ – lub **norm obronnych, takich jak STANAG NATO**.

Certyfikację można zdefiniować jako formalne uznanie, że sprzęt spełnia mające zastosowanie wymogi gwarantujące możliwość jego używania bez znaczącego zagrożenia dla operatorów. W sektorze obronnym, w przypadku gdy sprzęt może w znacznym stopniu zagrozić życiu operatorów, państwa członkowskie zapewniają zabezpieczenia, upoważniając organy (zazwyczaj agencje przy ministerstwach obrony) do certyfikacji sprzętu przed jego użyciem. Brak wzajemnego uznawania certyfikatów skutkuje brakiem możliwości oferowania produktu na danym rynku, nawet w UE.

Aby rozwiązać kwestie związane z certyfikacją, **Komisja będzie również wspierać szybkie działania w zakresie certyfikacji krzyżowej**, w tym w razie potrzeby powiązane testowanie. Taka certyfikacja krzyżowa już funkcjonuje, na zasadzie dobrowolności, w sektorze zdolności do lotu w ramach EDA. Agencja będzie również dążyć do dalszego ułatwiania innych działań w zakresie certyfikacji, testowania i oceny. W szczególności wzmocnienie prac EDA w zakresie testowania i oceny w dziedzinie obronności ułatwiłoby

¹⁹ Strategia UE w zakresie normalizacji, COM(2022) 31.

koordynację działań w zakresie testowania mających na celu zapewnienie certyfikacji krzyżowej podobnego sprzętu na wszystkich platformach.

Ponadto w szczególnych okolicznościach w czasach kryzysu Komisja proponuje, aby umożliwić wzajemne uznawanie certyfikatów krajowych zgodnie z przepisami EDIP.

2.2.3. *W kierunku solidnych programów zbrojeniowych opartych na współpracy w pełnym cyklu życia: Program na rzecz struktury europejskiego uzbrojenia jako nowe potężne narzędzie*

Programy zbrojeniowe oparte na współpracy państw członkowskich stoją przed poważnymi wyzwaniami. Są one tworzone głównie na zasadzie *ad hoc* i osłabiane przez brak narzędzi wspólnych do ich złożoności. Często powoduje to opóźnienia i przekroczenia kosztów. Chociaż EFO i PESCO zaoferowały zachęty i ramy mające na celu zaradzenie tej sytuacji, należy dalej wspierać i wzmacniać zaangażowanie państw członkowskich we współpracę w całym cyklu życia zdolności obronnych. W tym celu **Komisja udostępni nowe ramy prawne – Program na rzecz struktury europejskiego uzbrojenia (SEAP)** – jako narzędzie wspierające i wzmacniające współpracę w dziedzinie obronności, w tym w kontekście PESCO, jeżeli tak uzgodnią państwa członkowskie.

W tych nowych ramach prawnych państwa członkowskie skorzystają ze znormalizowanych procedur inicjowania programów obronnych opartych na współpracy i zarządzania nimi. Z zastrzeżeniem szczególnych warunków państwa członkowskie będą mogły korzystać ze zwiększonej stopy finansowania w kontekście EDIP, a także z uproszczonych i zharmonizowanych procedur udzielania zamówień. W przypadku gdy państwa członkowskie wspólnie posiadają zamówiony sprzęt za pośrednictwem SEAP (działając jako organizacja międzynarodowa), będą mogły **korzystać ze zwolnienia z VAT**. Ponadto w EDIP będzie przewidziana premia za produkty opracowane i zamawiane w kontekście SEAP, jeżeli zainteresowane państwa członkowskie uzgodnią wspólne podejście do wywozu w dziedzinie obronności. Ponadto status organizacji międzynarodowej umożliwi państwom członkowskim, jeśli sobie tego życzą, emisję tytułów dłużnych w celu zapewnienia długoterminowego planu finansowania programów zbrojeniowych. Chociaż Unia nie byłaby odpowiedzialna za emisję długu przez państwa członkowskie, wkłady w ramach EDIP na rzecz funkcjonowania SEAP mogłyby poprawić warunki finansowania przez państwa członkowskie programów zbrojeniowych, które kwalifikują się do wsparcia unijnego.

To nowe narzędzie pomoże także zintensyfikować wysiłki państw członkowskich na rzecz współpracy, zgodnie z priorytetami w zakresie zdolności uzgodnionymi wspólnie przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa (WPZiB), a w szczególności poprzez CDP. Powinno to ułatwiać i wspierać wdrażanie projektów PESCO i przyczyniać się do wywiązania się z dalej idących zobowiązań podejmowanych przez uczestniczące państwa członkowskie. W kontekście trwającego przeglądu strategicznego PESCO wysoki przedstawiciel mógłby zalecić uczestniczącym państwom członkowskim wzmocnienie dalej idących zobowiązań związanych z EDTIB oraz rozważenie ewentualnych nowych zobowiązań, w szczególności dotyczących wspólnych zamówień ze strony EDTIB, zgodnie z ambicjami niniejszej strategii. Można je również uwzględnić przy ustanawianiu i wdrażaniu projektów PESCO.

Jak opisano w sekcji 3 niniejszego wspólnego komunikatu, SEAP mógłby również wspierać rozwój prototypów pochodzących z opartych na współpracy działań badawczo-rozwojowych finansowanych z EFO na rzecz produkcji przemysłowej.

2.3. Inwestycje europejskie

Większe, lepsze i wspólne inwestowanie zwiększy gotowość obronną Unii tylko wtedy, gdy zwiększone inwestycje wynikające z większych budżetów krajowych przyniosą korzyści unijnemu przemysłowi obronnemu. Niemniej jednak kierowanie inwestycji państw członkowskich do EDTIB jest w dużym stopniu uzależnione od tego, czy jest ona w stanie wykazać się zdolnością zaspokojenia popytu ze strony państw członkowskich zarówno pod względem szybkości reakcji, jak i wielkości popytu.

Pilne decyzje o zakupie podjęte przez państwa członkowskie w związku z drastycznym pogorszeniem się stanu bezpieczeństwa były podejmowane w kontekście EDTIB, która jest nadal ograniczona zmniejszonymi zdolnościami produkcyjnymi przystosowanymi do czasu pokoju. Gwałtowny wzrost zakupów przyniósł korzyści głównie przemysłowi spoza UE. Dostępność w odpowiednim czasie i ilości jest zatem nowym parametrem konkurencyjności EDTIB i bezpieczeństwa Unii, zwłaszcza w okresach zwiększonych napięć związanych z bezpieczeństwem.

Wzmocnienie tej tendencji doprowadziło do zwiększenia istniejących zależności lub powstania nowych, ograniczając w ten sposób potencjalne pozytywne sprzężenie zwrotne zwiększonych inwestycji skutkujących wzmocnieniem EDTIB. W latach 2021–2022 wolumen zakupów dokonanych za pośrednictwem amerykańskiego programu zagranicznej sprzedaży na potrzeby wojska (FMS) w UE wzrósł o 89 %²⁰. Ponadto nowi producenci uzbrojenia z innych państw trzecich również zaczęli wchodzić na rynek UE. Tendencja ta osłabia konkurencyjność EDTIB i prowadzi do tego, że pieniądze podatników UE przyczyniają się do tworzenia miejsc pracy za granicą, w związku z czym należy ją odwrócić.

W tym celu Komisja, we współpracy z wysokim przedstawicielem/szefem Agencji, dąży do utworzenia **Europejskiego mechanizmu sprzedaży na potrzeby wojska**, który ułatwi dostępność produktów związanych z obronnością pochodzących z EDTIB i zwiększy świadomość tej dostępności. Komisja proponuje przetestowanie takiego mechanizmu za pomocą projektu pilotażowego w ramach EDIP w celu wspólnego budowania z państwami członkowskimi i przemysłem w pełni rozwiniętego mechanizmu począwszy od 2028 r. Mechanizm pilotażowy będzie obejmował cztery filary: 1) katalog produktów związanych z obronnością, 2) wsparcie finansowe na tworzenie szybko dostępnej puli zdolności obronnych, 3) przepisy ułatwiające procedury udzielania zamówień oraz 4) środki budowania zdolności dla pełnomocników ds. zamówień.

Po pierwsze, opierając się na istniejących narzędziach²¹, Komisja, we współpracy z wysokim przedstawicielem/szefem Agencji, będzie pracować nad utworzeniem **jednolitego, scentralizowanego, aktualnego katalogu produktów związanych z obronnością** opracowanego przez EDTIB. Kryzys związany z amunicją w kontekście wojny w Ukrainie ujawnił, że Unia dysponowała istotnymi zdolnościami produkcyjnymi, ale powszechne niedoszacowanie tych zdolności doprowadziło do zwrócenia większej uwagi na producentów z państw trzecich. Takie błędne wyobrażenia szkodzą EDTIB i należy je skorygować. Aby zwiększyć widoczność rozwiązań opracowanych przez UE, Komisja, ściśle współpracując z wysokim przedstawicielem/szefem Agencji, zapewni pojedynczy punkt kontaktowy umożliwiający identyfikację produktów związanych z obronnością wytwarzanych przez EDTIB. Informacje do takiego katalogu będą

²⁰ Center for International Policy, Security Assistance Monitor, [securityassistance.org](https://www.securityassistance.org).

²¹ Takich jak baza danych EDA EUCLID.

dobrowolnie zapewniane przez branżę poprzez specjalne zaproszenia do wyrażenia zainteresowania.

Po drugie, Komisja będzie wspierać tworzenie **puli gotowości przemysłu obronnego**, aby zwiększyć dostępność i przyspieszyć czas dostawy produktów związanych z obronnością wytworzonych w UE. Z powodu produkcji w ograniczonych ilościach na mniejszych rynkach krajowych nasz przemysł boryka się z niekorzystną sytuacją konkurencyjną w stosunku do podmiotów spoza UE. Chociaż producenci z UE mają podobny lub krótszy czas realizacji dostaw w porównaniu z producentami spoza UE, fakt, że produkty spoza UE mogą być często łatwo udostępnione z istniejących zapasów spoza UE, wiąże się z szybszym tempem wprowadzania na rynek, co sprawia, że rozwiązania spoza UE stają się bardziej atrakcyjne. W ramach EDIP Komisja proponuje wsparcie finansowe na zakup dodatkowych ilości zdolności obronnych, które państwa członkowskie postanowiły wspólnie zamawiać w ramach SEAP. Pozwoliłoby to na utworzenie rezerw strategicznych, które mogłyby zostać szybko udostępnione dodatkowym klientom, co doprowadziłoby do powstania atrakcyjnego systemu międzyrządowego. Zarządzanie wykorzystywaniem sprzętu znajdującego się w rezerwie zostanie ustanowione przez państwa członkowskie, które są częścią Programu na rzecz struktury europejskiego uzbrojenia.

Po trzecie, Komisja proponuje wprowadzenie **standardowego systemu mającego zastosowanie do przyszłych zamówień i umów ramowych w dziedzinie obronności** z producentami mającymi siedzibę w UE. Prawo UE zezwala już państwom członkowskim na otwieranie zamówień i umów ramowych na inne państwa członkowskie, jeżeli taka możliwość jest przewidziana od początku postępowania o udzielenie zamówienia. Państwa członkowskie bardzo rzadko korzystają jednak z tej możliwości. W rezultacie dokonywanie zakupów na podstawie takich zamówień i umów ramowych przez inne państwa członkowskie jest bardzo ograniczone. Aby zaradzić tej sytuacji w sposób strukturalny, ten standardowy system przewidywałby, że o ile wyraźnie nie postanowiono inaczej, **zamówienie/umowa ramowa w dziedzinie obronności mogą zostać otwarte** na każde inne państwo członkowskie na takich samych warunkach jak w przypadku zamawiającego państwa członkowskiego (z zastrzeżeniem zgody danego państwa członkowskiego). Ponadto w oparciu o praktykę państw członkowskich od początku rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie na pełną skalę konieczne wydaje się umożliwienie państwom członkowskim korzystania również z istniejących krajowych umów ramowych z producentami mającymi siedzibę w UE w celu zamawiania dodatkowych ilości w imieniu innych podmiotów (ramy państwa wiodącego). W związku z tym Komisja proponuje, w kontekście EDIP, **przedłużenie tymczasowego odstępstwa od dyrektywy 2009/81/WE**, zgodnie z rozporządzeniem ASAP. Na mocy tej „klauzuli solidarności przemysłowej” państwa członkowskie mogłyby korzystać z umów innych państw członkowskich, zmniejszyć swoje obciążenia administracyjne (a także przemysłowe) i uzyskać sprzęt z krótszym czasem realizacji dostaw.

Po czwarte, aby ułatwić zamówienia z EDTIB, państwa członkowskie mogłyby wnioskować o wsparcie z istniejących instrumentów UE, takich jak Instrument Wsparcia Technicznego (TSI)²² na rzecz **budowania zdolności administracyjnych**, a także **realizacji odpowiednich reform**. W szczególności krajowe agencje zamówień publicznych państw członkowskich mogłyby zwrócić się o wsparcie na rzecz uproszczenia procedur udzielania zamówień, reorganizacji struktur zarządzania, wymiany informacji, kształcenia i szkolenia w celu udoskonalenia wspólnych zamówień w Unii. EDA będzie

²² Rozporządzenie 2021/240 z dnia 10 lutego 2021 r. ustanawiające Instrument Wsparcia Technicznego, Dz.U. L 57 z 18.2.2021, s. 1.

nadal wspierać budowanie zdolności administracyjnych, zapewniając fora wymiany dobrych praktyk i przewidując dalsze działania oparte na współpracy w ramach swojej sieci ekspertów ds. nabywania produktów związanych z obronnością.

Podobnie jak w przypadku zamówień realizowanych na zasadzie współpracy istotne jest, aby Komisja i wysoki przedstawiciel/szef Agencji byli w stanie wspólnie z państwami członkowskimi mierzyć postępy wynikające z niniejszej strategii, dzięki danym dostarczonym przez państwa członkowskie.

Zwiększone inwestycje w obronność osiągną swój cel jedynie dzięki ściślejszej współpracy, co jest warunkiem wstępnym przewyciężenia utrzymujących się nieefektywności. Aby osiągnąć odporność współmierną do poziomu zagrożenia, państwa członkowskie powinny wykorzystać pełne możliwości oferowane przez EDTIB w drodze współpracy w pełnym zakresie inwestycji i zakupów. Do pomiaru postępów wynikających z realizacji niniejszej strategii mogą służyć dwa wskaźniki.

Po pierwsze, w latach 2017–2023 unijny rynek obronny zwiększył się o 64 %, podczas gdy handel w dziedzinie obronności między państwami członkowskimi wzrósł jedynie nieznacznie i obecnie stanowi jedynie 15 % całkowitej wartości unijnego rynku obronnego²³. Tę tendencję należy odwrócić. Zachęca się państwa członkowskie do zapewnienia, aby **do 2030 r. wartość wewnątrzunijnego handlu produktami związanymi z obronnością stanowiła co najmniej 35 % wartości unijnego rynku obronnego.**

Ponadto najnowsze dane wskazują, że od 2022 r. prawie 80 % inwestycji państw członkowskich w obronność zostało zrealizowanych u dostawców spoza UE, w porównaniu z około 60 % przed wojną. Choć to niepokojące załamanie może być uzasadnione pilną potrzebą, problem ten można rozwiązać przez większą przejrzystość oraz konkretne postępy w zakresie dostępności i czasu realizacji produktów z EDTIB.

Dążąc do realizacji wspólnych ambicji wynikających z niniejszej strategii, państwa członkowskie powinny odwrócić obecną tendencję i stopniowo dostosować swój poziom zamówień z EDTIB najpierw do poziomu sprzed wojny, a następnie w miarę możliwości go zwiększyć. **Państwa członkowskie zachęca się do dokonywania stałych postępów w kierunku zamawiania co najmniej 50 % ich inwestycji w obronność w UE do 2030 r. i 60 % do 2035 r.**²⁴

²³ Dane z rocznych sprawozdań ESDZ i bazy danych na temat wywozu broni z państw członkowskich UE dostarczają przydatnych informacji na temat tendencji mających wpływ na europejski rynek i przemysł obronny. Umożliwia to pomiar w szczególności intensywności wewnątrzunijnych przepływów handlowych, co daje wskazówki dotyczące zarówno intensywności transgranicznych zamówień na produkty końcowe, jak i przepływów transgranicznych w łańcuchach dostaw EDTIB. Jeśli chodzi o zamówienia w dziedzinie obronności udzielane przez państwa członkowskie, dane na temat pochodzenia produktów nie są gromadzone w sposób scentralizowany. Służby Komisji, wraz z ESDZ i EDA, będą współpracować z państwami członkowskimi w celu opracowania metodyki pomiaru udziału zamówień udzielanych przez EDTIB w porównaniu z udziałem przypadającym na podmioty z państw trzecich.

²⁴ W komunikacie w sprawie analizy luk inwestycyjnych w zakresie obronności Komisja wskazała, na podstawie publikacji naukowej D. Fiotta (z wykorzystaniem danych liczbowych dotyczących przywozu/wywozu Departamentu Stanu USA), że w latach 2007–2016 ponad 60 % europejskiego budżetu na zamówienia publiczne w dziedzinie obrony zostało wydane na przywóz wyposażenia

Odwrócenie obecnych tendencji i osiągnięcie tych poziomów odniesienia znacznie zwiększyłyby odporność Unii i bezpieczeństwo naszych obywateli. Dodatkowe wsparcie współpracy europejskiej w ramach EDIP i EFO, a także kolejnych programów począwszy od 2028 r., w połączeniu z silną wolą polityczną i zaangażowaniem państw członkowskich, sprawia, że te poziomy odniesienia są realistyczne i osiągalne.

Dalsze działania:

Aby pomóc państwom członkowskim w dokonywaniu większych, lepszych, wspólnych i europejskich inwestycji, Komisja i wysoki przedstawiciel/szef Agencji:

- ustanowią nową **funkcję wspólnego programowania i wspólnych zamówień** w drodze utworzenia Rady ds. Gotowości Przemysłu Obronnego, a także działającej na wysokim szczeblu i pełniącej rolę doradcą Europejskiej Grupy Przemysłu Obronnego.

Komisja:

- proponuje **rozszerzenie, w ramach EDIP, logiki EDIRPA** polegającej na wspieraniu współpracy w zakresie zamówień na produkty pochodzące z EDTIB;
- proponuje umożliwienie, w ramach EDIP, **szybkiego wzajemnego uznawania certyfikacji** w czasach kryzysu;
- proponuje udostępnienie państwom członkowskim nowych ram prawnych, tj. **Programu na rzecz struktury europejskiego uzbrojenia (SEAP)**, w celu zacieśnienia współpracy w dziedzinie obronności, w pełnej komplementarności z ramami PESCO;
- proponuje stopniowe tworzenie **Europejskiego mechanizmu sprzedaży na potrzeby wojska** mającego na celu zachęcanie do zapewniania dostępności unijnego sprzętu w odpowiednim czasie i w wymaganej ilości;
- proponuje, za pośrednictwem EDIP, uruchomienie **europejskich projektów wspólnego zainteresowania w dziedzinie obronności**, aby przyczynić się – na szczeblu UE – do zabezpieczenia i ochrony swobodnego dostępu Unii i państw członkowskich do kwestionowanych obszarów, takich jak cyberprzestrzeń, przestrzeń kosmiczna, morze i przestrzeń powietrzna, a także do realizacji unijnych priorytetów rozwoju zdolności.

Ponadto wysoki przedstawiciel:

- zaleci państwom członkowskim uczestniczącym w PESCO, w kontekście przeglądu strategicznego PESCO na lata 2023–2025, **wzmocnienie dalej idących zobowiązań w odniesieniu do EDTIB** (lub rozważenie ewentualnych nowych zobowiązań) oraz wykorzystanie projektów PESCO do realizacji ambicji niniejszej strategii.

3. ZAPEWNIENIE DOSTĘPNOŚCI: EDTIB ZDOLNA DO REAGOWANIA W KAŻDYCH OKOLICZNOŚCIACH I W KAŻDYM HORYZONCIE CZASOWYM

UE może już polegać na ogólnie konkurencyjnej, światowej klasy EDTIB. W drastycznie zmienionym kontekście geopolitycznym, w którym UE i jej państwa członkowskie muszą wziąć na siebie odpowiedzialność za bezpieczeństwo swoich obywateli, partnerstwo

obronnego spoza UE. Jak wskazano w ramce 1, w okresie od rozpoczęcia rosyjskiej wojny napastniczej do czerwca 2023 r. 78 % zakupów w dziedzinie obronności dokonanych przez państwa członkowskie UE pochodziło spoza UE, przy czym same Stany Zjednoczone odpowiadały za 63 % tego udziału.

z bardziej zdolną do reagowania i odporniejszą EDTIB jest jednak ważniejsze niż kiedykolwiek wcześniej. Chodzi o stworzenie warunków umożliwiających przemysłowi UE zaspokojenie zapotrzebowania państw członkowskich w odpowiednim czasie i na dużą skalę. Chociaż państwa członkowskie są odpowiedzialne za składanie wiążących i długoterminowych zamówień zapewniających niezbędną przewidywalność rynku dla przemysłu obronnego, Komisja jest gotowa wykorzystać swoje prerogatywy i odpowiednie programy, by wesprzeć to przedsięwzięcie.

3.1. Wspieranie szybszego reagowania i wszechstronnego dostosowania do pilnych potrzeb

Jak wyraźnie pokazała rosyjska agresja wojskowa przeciwko Ukrainie, bezpieczeństwo Unii i jej zdolność do skutecznego wspierania swoich partnerów zależą od jej zdolności do szybkiego uruchomienia wyposażenia obronnego. Ponieważ poziom zagrożenia prawdopodobnie pozostanie wysoki w dającej się przewidzieć przyszłości, EDTIB musi być w stanie zapewnić to, co jest potrzebne, w odpowiednich ilościach i miejscach oraz we właściwym czasie. Aby to osiągnąć, EDTIB musi przejść zmianę paradygmatu i podjąć większe ryzyko, aby lepiej reagować na potrzeby wszystkich państw członkowskich.

Uruchomienie EDTIB powinno odbywać się z myślą o zwiększeniu odporności i bezpieczeństwa dostaw w całej Europie, przy pełnym uwzględnieniu szczególnych potrzeb państw członkowskich, które są obiektywnie najbardziej narażone na ryzyko urzeczywistnienia się konwencjonalnych zagrożeń wojskowych. Wymaga to również usunięcia wąskich gardeł utrudniających szybki, skuteczny i niezakłócony przepływ wyposażenia obronnego i zdolności obronnych dzięki dalszym inwestycjom w mobilność wojskową.

UE będzie współuczestniczyć w tej zmianie sposobu myślenia i przyczyniać się do zmniejszenia ryzyka związanego z wysiłkami swojego przemysłu obronnego, aby wzmocnić swoją gotowość, wspierając zwiększanie zdolności produkcyjnych w UE w obszarach wspólnie określonych przez państwa członkowskie i Komisję, ze szczególnym uwzględnieniem MŚP i małych spółek o średniej kapitalizacji. W tym celu **Komisja proponuje rozszerzenie logiki interwencji programu ASAP** poza amunicję i pociski ziemia-ziemia, tak aby UE mogła przyspieszyć inwestycje produkcyjne w EDTIB w odniesieniu do najbardziej potrzebnych produktów. Wsparcie finansowe UE powinno przewidywać zwiększenie produkcji odpowiedniego wyposażenia obronnego, pomóc w skróceniu czasu realizacji jego dostaw oraz zaradzić potencjalnym wąskim gardłom i czynnikom, które mogłyby opóźnić lub utrudnić jego dostawy i produkcję. W miarę możliwości takie wsparcie finansowe powinno również zachęcać do tworzenia transgranicznych partnerstw przemysłowych i współpracy odpowiednich przedsiębiorstw w ramach wspólnych wysiłków branżowych, przy pełnym poszanowaniu odpowiednich przepisów finansowych i reguł konkurencji.

Niemniej jednak wspieranie wzrostu wymaga również zajęcia się przemysłowymi konsekwencjami spadku po zaspokojeniu gwałtownego wzrostu popytu. Inwestowanie teraz w rozwój „zawsze gotowych” zakładów i ewentualne przekształcenie cywilnych linii produkcyjnych przyczyniłoby się do zapewnienia bezpieczeństwa obywatelom Unii, przy jednoczesnym zachowaniu elastyczności zdolności produkcyjnych EDTIB i zachowaniu jej ogólnej konkurencyjności.

Komisja będzie współuczestniczyła, za pośrednictwem EDIP, w tworzeniu „zawsze gotowych” wolnych mocy produkcyjnych w dziedzinie obronności, które zapewnią konieczną elastyczność pozwalającą zwiększyć zdolności w odpowiedzi na pilne skoki

popytu. Byłoby to szczególnie zasadne w przypadku stwierdzenia przez państwa członkowskie krytycznych niedoborów dostaw.

Możliwe będzie zapewnienie finansowania na przykład maszyn i odpowiednich kosztów personelu w celu zagwarantowania, że w przypadku poważnego kryzysu EDTIB będzie w stanie prowadzić masową produkcję tego, co jest potrzebne, w krótkim czasie, dzięki większej dostępności zdolności produkcyjnych, przy jednoczesnej modernizacji technologii produkcyjnych tam, gdzie to możliwe. Zapewni to możliwość natychmiastowego zwiększenia zdolności w razie potrzeby.

Komisja zbada również wraz z państwami członkowskimi środki mające na celu szybkie uruchomienie linii produkcyjnych z przemysłu cywilnego do celów produkcji obronnej oraz zapewnienie dostępności niezbędnej wykwalifikowanej siły roboczej w takich scenariuszach (np. przygotowanie personelu pod kątem poświadczenia bezpieczeństwa i szkoleń). Dzięki tym skutecznym, praktycznym rozwiązaniom produkcja EDTIB będzie gotowa, by niezwłocznie dostosować się do wahań popytu wyrażanego przez państwa członkowskie.

Ramka 3. Argument przemawiający za większą zdolnością reagowania: osiągnięcie masowej produkcji dronów istotnych dla obronności w kontekście bieżących wysiłków na rzecz wykorzystania ich potencjału

Systemy bezzałogowe odgrywają decydującą rolę w przestrzeni powietrznej, na morzu i na lądzie w teatrze działań wojennych w Ukrainie i są powszechnie wykorzystywane do rozpoznania i wywiadu oraz wsparcia ogniowego, a także jako efekторы. Szacuje się, że Ukraina wykorzystuje do 10 000 dronów powietrznych miesięcznie na polu walki, a jednocześnie miesięcznie produkuje 40 000 nowych.

Większość z nich to tanie materiały zużywalne, często komercyjne cywilne drony o zmienionym przeznaczeniu, które mogą jednak zniszczyć znacznie bardziej kosztowny sprzęt. Chociaż takie drony nie umniejszają użycia szerokiego zakresu wojskowych dronów specjalnego przeznaczenia, okazały się istotne pod względem taktycznym i strategicznym.

Chociaż EFO i jego poprzednicy od 2017 r. wspierają finansowo działania badawczo-rozwojowe w dziedzinie obronności w odniesieniu do systemów bezzałogowych, rozwój zdolności do szybkiego zwiększenia i osiągnięcia **masowej produkcji takiego sprzętu można uznać za kluczowy element gotowości obronnej UE** w obliczu konfliktów o dużej intensywności. Może to być przedmiotem działań w ramach przyszłego EDIP, a wszelkie krytyczne zależności lub wąskie gardła powinny zostać zidentyfikowane i wyeliminowane. W ramach EDIRPA możliwe jest również wspieranie wspólnego udzielania zamówień na drony lub systemy przeciwdziałania bezzałogowym statkom powietrznym.

Wśród priorytetowych potrzeb Ukrainy znajdują się również systemy bezzałogowych statków powietrznych, które mogłyby być potencjalnie wspierane za pośrednictwem Europejskiego Instrumentu na rzecz Pokoju, w koordynacji z pracami podejmowanymi w kontekście koalicji na rzecz zdolności w ramach grupy kontaktowej ds. obrony Ukrainy.

29 listopada 2022 r. Komisja przyjęła **europejską strategię dotyczącą dronów 2.0**, w kontekście której wdraża się szereg działań przewodnich. Oprócz finansowania w ramach programu „Horyzont Europa” i EFO odpowiednich działań badawczo-

rozwojowych rozpoczęto również inne działania: po pierwsze, skoordynowane zaproszenia do składania wniosków łączące finansowanie z instrumentów UE i pożyczek Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI) w celu wsparcia nowego sztandarowego projektu dotyczącego „technologii dronów”; po drugie, opracowanie strategicznego planu działania dotyczącego technologii dronów, aby określić obszary priorytetowe wymagające pobudzenia badań naukowych i innowacji, ograniczyć istniejące strategiczne zależności i zapobiec powstawaniu nowych, lub utworzenie unijnej sieci centrów testowania dronów do celów cywilno-obronnych, aby ułatwić wymianę między sektorem cywilnym i obronnym.

W celu dalszego wspierania wszechstronności EDTIB Komisja proponuje, w ramach proponowanego EDIP, utworzenie **Funduszu na rzecz Przyspieszenia Transformacji Łańcuchów Dostaw w Sektorze Obronności (FAST)**. Celem funduszu będzie **ułatwienie dostępu do finansowania dłużnego lub kapitałowego dla MŚP i małych spółek o średniej kapitalizacji**, które zajmują się uprzemysłowieniem technologii obronnych lub wytwarzają produkty związane z obronnością lub które planują podjąć takie działania w najbliższym czasie. FAST mógłby pozwolić na wygenerowanie wielokrotności budżetu przeznaczonego na inicjatywę przez EDIP w formie pożyczek lub inwestycji kapitałowych.

Wykorzystując dodatkowe inwestycje publiczne i prywatne na rzecz EDTIB, FAST wzmocni odporność łańcuchów wartości unijnego przemysłu obronnego. Inicjatywa ta powinna również przyczynić się do wspierania rozwoju ekosystemu inwestorów skoncentrowanego na etapach wzrostu, inwestującego w kluczowych dostawców w dziedzinie obronności i wspierającego rozwój innowacyjnych przedsiębiorstw z sektora obronności.

3.2. Dążenie do czołowej pozycji technologicznej w dziedzinie obronności

Przy zapewnianiu zdolności UE do reagowania na pilne potrzeby w zakresie bezpieczeństwa, jeśli chodzi o produkcję, równie ważne jest, aby Europa pozostała w czołówce innowacji. Trwały wysiłek badawczo-rozwojowy jest konieczny bardziej niż kiedykolwiek do utrzymania konkurencyjności EDTIB w perspektywie długoterminowej, zwłaszcza pod względem jej dostępności w celu pełnego wykorzystania potencjału doskonałości działających w EDTIB naukowców, inżynierów i innowatorów. W perspektywie krótkoterminowej osiągnięcie przełomów technologicznych pomogłoby również sprostać obecnym wyzwaniom, w tym trwającej wojnie w Ukrainie.

3.2.1. Wspieranie innowacji i wykorzystanie potencjału obronnego MŚP

Zachęcając do bardziej zorganizowanej i systematycznej współpracy w całej UE, EFO utorował drogę do bardziej innowacyjnej EDTIB oraz do otwarcia i europeizacji łańcuchów dostaw. Konieczne jest jednak dalsze zwiększanie ambicji UE w zakresie skutecznego wspierania innowacji w dziedzinie obronności i tworzenia nowych podmiotów w łańcuchach dostaw w sektorze obronności. Sektor ten musi w pełni wykorzystać szybsze cykle innowacji cywilnych do technologii o potencjale podwójnego zastosowania, aby utrzymać swoją konkurencyjność i zapewnić przewagę wojska na polu walki.

Aby zachować konkurencyjność, zdolność i autonomia w zakresie opracowywania innowacyjnych produktów związanych z obronnością muszą również bazować na wspieraniu badań nad zdolnościami obronnymi dostosowanymi do przyszłych wyzwań,

w tym technologiami przełomowymi. Technologie te mogą wpływać na głębokie przemiany w siłach zbrojnych państw członkowskich i zapewniać istotną przewagę operacyjną. W tym celu UE musi dążyć do zaoferowania innowacyjnym przedsiębiorstwom – zwłaszcza przedsiębiorstwom typu start-up, MŚP, małym spółkom o średniej kapitalizacji oraz organizacjom badawczo-technologicznym – **elastyczniejszych, szybszych i prostszych cykli finansowania, a także ułatwiać lepsze kontakty z wojskowymi użytkownikami końcowymi i inwestorami.**

W tym kontekście unijny system innowacji w dziedzinie obronności (EUDIS), opracowany w ramach EFO i dysponujący budżetem w wysokości 2 mld EUR²⁵, zaoferuje w bieżących WRF usługi wsparcia innowacji dla pojedynczych podmiotów, w tym przez nawiązywanie kontaktów z inwestorami, partnerami i użytkownikami końcowymi, oraz zwiększy wsparcie na rzecz testowania i walidacji innowacyjnych produktów i technologii. Będzie on działał na rzecz ograniczenia biurokracji, zwłaszcza w przypadku MŚP i małych spółek o średniej kapitalizacji, przez zbadanie na przykład możliwości wprowadzenia, w stosownych przypadkach, „**zawsze gotowych**” **zaproszeń do składania wniosków** dotyczących projektów i sposobów wspierania transferu obiecujących technologii z sektora cywilnego do obronnego.

Stała i intensywna współpraca między Komisją Europejską (EUDIS) a EDA (centrum innowacji w dziedzinie obronności – HEDI) umożliwi innowatorom w dziedzinie obronności pełne wykorzystanie dostosowanych do potrzeb unijnych środków wsparcia, w tym wytycznych dotyczących wymogów w zakresie zdolności wojskowych użytkowników końcowych i możliwości połączenia się z europejskimi środowiskami zajmującymi się obroną. Co roku EUDIS, w ścisłej współpracy z HEDI, wspiera aż 400 innowacyjnych przedsiębiorstw typu start-up i MŚP, aby pomóc im w przełamaniu tradycyjnych barier wejścia.

Służby Komisji będą wspierać hakatony, po konsultacji z EDA (HEDI), na których młodzi inżynierowie i przedsiębiorstwa typu start-up będą się spotykać i konkurować w poszukiwaniu najlepszego rozwiązania konkretnych problemów związanych z polem walki, począwszy od wyzwań napotykanych w terenie przez ukraińskie siły zbrojne. Aby dalej wspierać ukraińską bazę technologiczno-przemysłową sektora obronnego, **unijne biuro ds. innowacji w Kijowie** będzie działać jako pomost między unijnymi przedsiębiorstwami typu start-up i innowatorami a ukraińskim przemysłem i siłami zbrojnymi. Pomoże to w przekazywaniu przełomowych rozwiązań technologicznych, które mogą mieć wpływ na polu walki.

Ramka 4. MŚP: już w centrum wysiłków UE na rzecz wspierania przemysłu obronnego

Jako sprawnie działające podmioty MŚP odgrywają coraz ważniejszą rolę dostawców przełomowych technologii i innowacji w społeczności obronnej. W związku z tym Komisja podjęła działania mające na celu wspieranie aktywniejszego współuczestniczenia MŚP w badaniach i rozwoju w dziedzinie obronności w UE, w szczególności przez zapewnienie **specjalnych zaproszeń do składania wniosków w ramach EFO skierowanych do MŚP**, przy jednoczesnym zachęcaniu MŚP do udziału we wszystkich innych projektach. Współpraca transgraniczna z udziałem MŚP jest jednym z kryteriów przyznawania dotacji w ramach programu EFO, a premie

²⁵ 1,46 mld EUR pochodziło z EFO, a 500 mln EUR z innych źródeł publicznych i prywatnych.

finansowe mają zastosowanie w oparciu o poziom zaangażowania MŚP w działania na rzecz rozwoju.

W wyniku zaproszeń do składania wniosków w ramach EFO z 2021 r. i 2022 r. 511 MŚP otrzymało 354 mln EUR, co stanowi odpowiednio 40 % uczestników i 20 % finansowania. W zaproszeniach do składania wniosków w ramach EFO na 2023 r. udział MŚP stanowił około 50 % całkowitej liczby podmiotów i odpowiadały one za 30 % całkowitej kwoty dotacji, o którą wnioskowano. **Szacuje się, że w latach 2023–2027 EFO powinien sfinansować MŚP na kwotę do 840 mln EUR.**

W 2022 r. w ramach EFO przeznaczono 224 mln EUR na wsparcie dla innowacji w dziedzinie obronności i MŚP w ramach EUDIS, w tym na konkretne działania, takie jak wyzwania technologiczne. Środki EUDIS są dalej rozwijane i wdrażane w celu wspierania MŚP w całym cyklu wzrostu. W styczniu 2024 r. osiągnięto ważny kamień milowy dzięki uruchomieniu **instrumentu kapitałowego na potrzeby obronności w celu zainwestowania**, wraz z Europejskim Funduszem Inwestycyjnym, stanowiącym część grupy EBI, **do 500 mln EUR w obiecujące MŚP z sektora obronności, aby wesprzeć ich wzrost**. Oczekuje się, że w 2024 r. uruchomiony zostanie akcelerator obronności i zorganizowane zostaną działania służące nawiązywaniu kontaktów z inwestorami.

3.2.2. *Pomoc w przekształcaniu projektów EFO w namacalne rezultaty wykraczające poza fazę badań i rozwoju*

EFO, dysponujący ponad 1 mld EUR rocznie w latach 2021–2027, jest już potężnym instrumentem pobudzającym współpracę przemysłową w dziedzinie obronności i zachęcającym do transgranicznych badań i rozwoju w tym obszarze, przyczyniając się do zwiększenia liczby europejskich przemysłowych łańcuchów wartości w dziedzinie obronności²⁶.

Poza etapami badań i wczesnego rozwoju współpraca osiąga jednak „lukę komercjalizacyjną” na etapie tworzenia prototypów, kiedy wymagany poziom zaangażowania państw członkowskich staje się znacznie wyższy.

Ponadto rozbieżne wymogi operacyjne i krajowe polityki przemysłowe mogą skłonić przedsiębiorstwa sektora obronności do zakończenia współpracy po tym, jak działanie EFO dobiegnie końca. Aby tego uniknąć, działania w dziedzinie obronności oparte na współpracy, które były początkowo wspierane przez EFO i osiągnęły etap prototypu, w oparciu o wspólne, zharmonizowane wymogi funkcjonalne, mogą wymagać **stałego wsparcia na rzecz uprzemysłowienia**.

Program na rzecz struktury europejskiego uzbrojenia oraz rozszerzenie logiki EDIRPA będą miały zasadnicze znaczenie dla maksymalnego wykorzystania projektów pochodzących z EFO. Ponadto EDIP zapewni **dotacje zwrotne na konkretne działania**

²⁶ W ciągu trzech lat uruchomiono ponad 145 projektów z udziałem 2 618 uczestników, tworząc podstawę unijnego ekosystemu przemysłu obronności, który obecnie dotyczy szerokiego zakresu najnowocześniejszych zdolności i technologii obronnych. Współpraca obejmuje organizacje badawcze (609 uczestników); MŚP (826 uczestników); większe podmioty (1 113 uczestników), organy publiczne (456 uczestników) i instytucje szkolnictwa wyższego (230 uczestników), które razem tworzą EDTIB przyszłości.

związane z produkcją i komercjalizacją prototypów, w szczególności pochodzących z EFO.

Skuteczne zniwelowanie „luki komercjalizacyjnej” po fazie badawczo-rozwojowej projektów opartych na współpracy wymaga również, aby zainteresowane państwa członkowskie uzgodniły, po osiągnięciu etapu prototypu, warunki dotyczące wywozu wspólnie opracowanych produktów. Biorąc pod uwagę trwający przegląd wspólnego stanowiska UE 2008/944/WPZiB w sprawie kontroli wywozu broni, Komisja wraz z wysokim przedstawicielem ponawiają apel²⁷ do państw członkowskich o zbadanie sposobów usprawnienia i stopniowego dalszego ujednolicania ich praktyk w zakresie kontroli wywozu broni, w szczególności w odniesieniu do tych zdolności obronnych, które są rozwijane wspólnie. W tym samym celu państwa członkowskie powinny również wymieniać się najlepszymi praktykami w zakresie zasad kontroli wywozu w przypadku wspólnie rozwijanych zdolności.

Ponadto Komisja podejmie działania mające na celu ułatwienie wewnątrzunijnych transferów produktów związanych z obronnością w ramach projektów finansowanych przez UE oraz będzie dążyć do uproszczenia zarządzania warunkami i procesami udzielania zezwoleń na transfer, w szczególności przez wprowadzenie klauzul dotyczących transferów w odnośnym wzorze umowy o udzielenie dotacji z myślą o ograniczeniu korzystania z certyfikatów użytkownika końcowego.

Szereg elementów utrudnia obecnie prawidłowe i skuteczne wdrożenie dyrektywy 2009/43/WE, uniemożliwiając pełne wykorzystanie związanych z tym korzyści na rynku obronnym. Aby lepiej przeanalizować istniejące wyzwania, które obecnie utrudniają jej skuteczne wdrożenie, Komisja przeprowadzi **ocenę dyrektywy do końca 2025 r.**

3.3. Zapewnienie bezpieczeństwa dostaw na szczeblu UE

Odporność jest warunkiem wstępnym gotowości i konkurencyjności EDTIB.

UE opracowała już narzędzia i ramy służące zwiększeniu gotowości i odporności przemysłu w celu radzenia sobie z przyszłymi sytuacjami kryzysowymi, w tym w ramach EDA²⁸. Środki takie nie są jednak dostępne lub są stosowane jedynie w ograniczonym zakresie przez państwa członkowskie w celu wsparcia EDTIB. **W związku z tym wprowadzony zostanie ogólnounijny system bezpieczeństwa dostaw**, który zagwarantuje większą odporność, a tym samym zapewni przewagę konkurencyjną EDTIB i unijnym łańcuchom dostaw w sektorze obronności. Zapewniając poziom bezpieczeństwa dostaw, którego nie mogą zaoferować zewnętrzni konkurenci, łańcuchy dostaw UE w sektorze obronności mogłyby korzystać z „dywidendy zaufania” ze strony państw członkowskich.

3.3.1. Większe bezpieczeństwo dostaw w celu zmaksymalizowania potencjału obronnego rynku wewnętrznego

W ramach EDIP Komisja proponuje ustanowienie modułowego i stopniowego **unijnego systemu bezpieczeństwa dostaw**, aby zwiększyć solidarność i skuteczność w odpowiedzi

²⁷ Komunikat w sprawie wkładu Komisji w europejską obronność, COM(2022) 60 final.

²⁸ Na przykład w 2013 r. państwa członkowskie UE przyjęły umowę ramową dotyczącą bezpieczeństwa dostaw. Ramy te miały zostać wdrożone przez ustanowienie kodeksów postępowania lub porozumienia wykonawczego, a w 2014 r. Rada Sterująca EDA przyjęła kodeks postępowania w zakresie ustalania priorytetów.

na napięcia wzdłuż łańcuchów dostaw lub kryzysy bezpieczeństwa oraz umożliwić terminową identyfikację potencjalnych wąskich gardeł. Proponuje się różne zestawy środków w celu zaradzenia dwóm rodzajom kryzysów:

- Kryzysom dostaw, w przypadku których niedobory komponentów cywilnych lub podwójnego zastosowania lub surowców **poważnie zagrażają terminowej dostępności i dostawom produktów związanych z obronnością**. W takim przypadku, po uruchomieniu przez Radę „stanu kryzysu”, zestaw narzędzi zapewni dostawy danych komponentów lub surowców do łańcuchów dostaw w sektorze obronnym, w tym, w razie potrzeby i w przypadkach uzasadnionych nadrzędnym interesem publicznym, przez zapewnienie pierwszeństwa przed niektórymi lub wszystkimi dostawami cywilnymi (**zamówienia priorytetowe**).
- **Kryzysom dostaw**, które są bezpośrednio związane z istnieniem **kryzysu bezpieczeństwa** w Unii lub jej sąsiedztwie. Aby stawić czoła takim scenariuszom, Rada powinna mieć możliwość uruchomienia **stanu kryzysu drugiego, wyższego szczebla, aby zastosować środki niezbędne i proporcjonalne do rozwiązania kryzysu** (głównie koncentrując się na dostawach produktów specjalnie zaprojektowanych do celów wojskowych).

Aby wesprzeć skuteczne, efektywne i proporcjonalne stosowanie tych dwuwarstwowych ram kryzysowych, Komisja proponuje przeprowadzenie **identyfikacji i monitorowania produktów krytycznych dla niektórych łańcuchów dostaw w dziedzinie obronności**, które to produkty mają zostać zidentyfikowane wspólnie z państwami członkowskimi w ramach Rady ds. Gotowości Przemysłu Obronnego.

W oparciu o ramy obecnie dostępne w innych sektorach oraz kluczowe działania strategiczne EDA ta identyfikacja i monitorowanie będą opierać się przede wszystkim na publicznie dostępnych informacjach oraz, wyłącznie w razie potrzeby, na danych dostarczonych przez przedsiębiorstwa (z zastrzeżeniem gwarancji bezpieczeństwa narodowego państw członkowskich).

3.3.2. *Umożliwianie gromadzenia zapasów strategicznych i ograniczanie powiązanego ryzyka*

Aby jeszcze bardziej ograniczyć ryzyko dla bezpieczeństwa dostaw EDTIB, jako cel długoterminowy, Komisja rozważy **finansowanie przez przemysł tworzenia zapasów strategicznych podstawowych komponentów**, takich jak komponenty elektroniczne i surowce wykorzystywane przekrojowo w systemach obronnych²⁹. Utworzenie takich zapasów pozwoliłoby na obniżenie kosztów w przypadku składania dużych zamówień oraz ograniczenie inflacji cen wynikającej z gwałtownego wzrostu popytu w czasie kryzysu.

W ramach EDIP Komisja proponuje przeprowadzenie **wstępnego testu pilotażowego na małą skalę**, umożliwiającego wspieranie tworzenia zapasów strategicznych. System taki będzie uzupełnieniem mechanizmu ustalania priorytetów w czasie kryzysu i będzie zapewniał, by mechanizm ten pozostawał opcją ostateczną. W tym względzie można również rozważyć bieżące prace nad środkami w zakresie odporności i gotowości w ramach Planu działania na rzecz mobilności wojskowej 2.0, w tym za pośrednictwem

²⁹ W tym względzie Komisja rozważy możliwość polegania na narzędziach opracowanych na podstawie aktu w sprawie surowców krytycznych [COM(2023) 160].

istniejących projektów PESCO dotyczących mobilności wojskowej oraz sieci centrów logistycznych.

3.3.3. *Rozpoczęcie od określenia i uwzględnienia najbardziej strategicznych zależności*

Nadmierne uzależnienie od technologii, które mają kluczowe znaczenie dla sektora obronnego, zmniejsza swobodę działania sił zbrojnych państw członkowskich i może mieć negatywny wpływ na konkurencyjność EDTIB ze względu na związane z tym ograniczenia.

Komisja ustanowiła już **unijne obserwatorium technologii krytycznych**³⁰ w celu określenia zależności i opracowania planów działania w zakresie technologii w dążeniu do ich łagodzenia. Pierwsze niejawne sprawozdanie obserwatorium zostało właśnie przekazane państwom członkowskim. Zwiększenie skali obserwatorium umożliwi szybszą identyfikację zależności i monitorowanie łańcuchów dostaw oraz zapewni przegląd krytycznych elementów. Jak dotąd rozpoczęto prace nad podzbiorem elektrycznych, elektronicznych i elektromechanicznych komponentów półprzewodnikowych oraz technologii układów autonomicznych.

Równolegle dążyć będzie się do wzajemnej wymiany pomiędzy programami prac w ramach innych instrumentów unijnych, takich jak EFO i inicjatywa „Czipy dla Europy”, w celu złagodzenia zidentyfikowanych zależności i zapewnienia, aby EDTIB dysponowała przemysłowymi technologiami prorozwojowymi i produktami związanymi z obronnością, takimi jak niezawodne czipy, i wspierania tym samym gotowości EDTIB.

Komisja wspiera również państwa członkowskie UE, w szczególności ich władze regionalne i lokalne, za pośrednictwem Instrumentu Wsparcia Technicznego³¹, zapewniając dostosowane do potrzeb wsparcie techniczne w celu opracowania i wdrożenia reform na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa gospodarczego i technologicznego, konkurencyjności oraz wzmocnienia odporności łańcuchów dostaw w państwach członkowskich.

Dalsze działania:

Aby zapewnić dostępność w oparciu o bardziej elastyczną EDTIB we wszystkich horyzontach czasowych, Komisja:

- proponuje **rozszerzenie, w ramach EDIP, logiki interwencji ASAP**, poza amunicję i pociski, oraz uzupełnienie jej o rozwój „**zawsze gotowych**” **zakładów** i ewentualne **przekształcenie cywilnych linii produkcyjnych**;
- wspólnie z wysokim przedstawicielem i państwami członkowskimi opracuje wniosek polityczny w celu **wsparcia produkcji dronów** w UE lub ewentualnie wspólnie z Ukrainą w drodze uruchomienia odpowiednich instrumentów;
- proponuje utworzenie w ramach EDIP **Funduszu na rzecz Przyspieszenia Transformacji Łańcuchów Dostaw w Sektorze Obronności (FAST)**. Ten nowy instrument finansowy będzie wspierał MŚP za pomocą finansowania dłużnego lub kapitałowego;

³⁰ Plan działania w zakresie technologii krytycznych dla bezpieczeństwa i obronności, Strasburg, 15.2.2022, COM(2022) 61 final.

³¹ https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/technical-support-instrument/technical-support-instrument-tsi_pl

- zapewni **stale wsparcie na rzecz uprzemysłowienia** działań w dziedzinie obronności opartych na współpracy, początkowo wspieranych przez EFO, w drodze dotacji zwrotnych w ramach EDIP;
- proponuje ustanowienie modułowego i stopniowego **unijnego systemu bezpieczeństwa dostaw**, aby zwiększyć solidarność i skuteczność w odpowiedzi na napięcia wzdłuż łańcuchów dostaw lub kryzysy bezpieczeństwa oraz umożliwić terminową identyfikację potencjalnych wąskich gardeł.

UE:

- otworzy **biuro ds. innowacji w Kijowie**, aby zadbać o nawiązywanie kontaktów między unijnymi przedsiębiorstwami typu start-up i innowatorami a ukraińskim przemysłem i siłami zbrojnymi.

4. FINANSOWANIE AMBICJI UNII W ZAKRESIE GOTOWOŚCI PRZEMYSŁU OBRONNEGO

Aby niniejsza strategia mogła skutecznie osiągać swój cel, jakim jest realizacja nowych ambicji w zakresie gotowości przemysłu obronnego na szczeblu UE, powinno jej towarzyszyć odważne zwiększenie środków finansowych, współmierne do wyzwań, przed którymi stoimy.

Wniosek dotyczący rozporządzenia ustanawiającego EDIP wraz z niniejszą strategią obejmuje **budżet w wysokości 1,5 mld EUR** na inwestycje w gotowość przemysłu obronnego EDTIB.

Uzupełnieniem tego powinny być dodatkowe kwoty przeznaczone na rozwój ukraińskiej DTIB oraz jej ściślejszą integrację z EDTIB i unijnym rynkiem wyposażenia obronnego. Ponadto natychmiastowe potrzeby obronne Ukrainy wymagają dodatkowego finansowania zamówień na materiały wojskowe w celu wsparcia korzystania przez nią z prawa do samoobrony. Gdyby Rada przyjęła decyzję WPZiB na mocy art. 29 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) na wniosek wysokiego przedstawiciela w sprawie przekazania Unii nadzwyczajnych sald gotówkowych centralnych depozytów papierów wartościowych wynikających z nieoczekiwanych i nadzwyczajnych dochodów z immobilizowanych aktywów państwowych Rosji, takie dodatkowe wsparcie mogłoby pochodzić z tych dochodów, zgodnie z celami WPZiB Unii. Gdyby te dodatkowe zasoby stały się dostępne, mogłyby one potencjalnie zwiększyć zdolność finansową Europejskiego Instrumentu na rzecz Pokoju w zakresie zamówień na sprzęt wojskowy wspierający Ukrainę lub jakiegokolwiek innego instrumentu unijnego. **Innymi słowy, oznaczałoby to wykorzystanie nieoczekiwanych zysków z zamrożonych rosyjskich aktywów do wspólnego zakupu sprzętu wojskowego dla Ukrainy.**

W zależności od pilnych potrzeb Ukrainy w zakresie obronności, z takich nadzwyczajnych sald gotówkowych można byłoby również wykorzystać pewne kwoty na potrzeby średnio- i długoterminowego rozwoju ukraińskiej DTIB, korzystając z przepisów określonych we wniosku dotyczącym rozporządzenia ustanawiającego EDIP, a także na ogólne potrzeby budżetowe Ukrainy w zakresie odbudowy i rekonstrukcji.

Uwzględniając skalę wysiłków niezbędnych do zapewnienia gotowości przemysłu obronnego w całej Unii, budżet ten należy uznać za pomost – o ograniczonej skali – do kolejnych wieloletnich ram finansowych. Biorąc pod uwagę, że wyzwania w zakresie bezpieczeństwa, przed którymi stoi Europa, prawdopodobnie utrzymają się, ważne jest,

aby kolejne WRF obejmowały ambitną pulę środków finansowych na obronność wraz z odpowiednimi budżetami dla programów zastępujących zarówno EFO, jak i EDIP na okres od 2028 r.

W niniejszej strategii wzywa się do odnowienia ambicji w obecnych WRF za pośrednictwem EDIP oraz do zwiększenia budżetu na wsparcie przemysłu obronnego w kolejnych WRF. Biorąc jednak pod uwagę zmianę paradygmatu bezpieczeństwa wynikającą z gwałtownego wzrostu zagrożeń regionalnych i globalnych, stanowiących potencjalnie egzystencjalne wyzwania w zakresie bezpieczeństwa dla Unii i jej państw członkowskich, oraz fakt, że następne WRF zaczną obowiązywać dopiero w 2028 r., konieczne jest rozpoczęcie dyskusji na temat ilościowego określenia potrzeb finansowych UE związanych z gotowością przemysłu obronnego, które byłyby współmierne do tej zmiany paradygmatu bezpieczeństwa, oraz na temat sposobu zapewnienia takiego odpowiedniego finansowania. Wymaga to przeprowadzenia w krótkim czasie wspólnego badania z państwami członkowskimi w celu oceny potrzeb i możliwości zwiększenia za pomocą dostępnych instrumentów, takich jak finansowo wzmocnione EDIP i EPF, wspólnych zamówień na szeroką skalę w dziedzinie obronności dla Ukrainy i państw członkowskich, masowego i szybszego zwiększenia bazy przemysłowej UE w dziedzinie obronności oraz uruchomienia sztandarowych projektów obronnych w celu ochrony niezakłóconego dostępu do kwestionowanych obszarów UE.

5. WŁĄCZANIE KULTURY GOTOWOŚCI OBRONNEJ W GŁÓWNY NURT, W TYM WE WSZYSTKICH POLITYKACH UE

Europejski przemysł obronny wnosi istotny wkład w odporność, bezpieczeństwo i zrównoważony rozwój społeczny. Dobrobyt gospodarczy nie będzie możliwy bez osiągnięcia pokoju na kontynencie, a rola EDTIB w tym zakresie musi zostać w pełni uznana w otoczeniu regulacyjnym i polityce Unii. EDTIB tworzy również jeden krytyczny ekosystem lotniczy i kosmiczny oraz obronny, którego kluczowe podmioty wnoszą również wkład w technologie stanowiące podstawę transformacji ekologicznej.

Kluczowe znaczenie ma zatem zapewnienie EDTIB poziomu dostępu do finansowania, który jest współmierny do wysokości potrzebnych inwestycji, działa w odpowiednim otoczeniu regulacyjnym oraz jest wystarczająco atrakcyjny dla młodych pokoleń i najbardziej utalentowanych osób.

5.1. Ułatwienie dostępu do finansowania

Zapewnienie wystarczającego dostępu do finansowania i mobilizowanie inwestycji publicznych w sektorze obronnym UE ma zasadnicze znaczenie ze względu na pilną potrzebę pobudzenia inwestycji w tym ekosystemie. W związku z tym konieczne jest zaangażowanie sektora finansowego. Aby to osiągnąć, Komisja i wysoki przedstawiciel/szef Agencji, w stosownych przypadkach, będą współpracować z państwami członkowskimi, przemysłem i sektorem finansowym w celu poprawy dostępu EDTIB do finansowania zarówno prywatnego, jak i publicznego.

5.1.1. Dostęp do finansowania prywatnego

EDTIB napotyka utrzymujące się bariery w dostępie do finansowania, w szczególności finansowania prywatnego. Według niedawnego badania Komisji³² MŚP działające w sektorze obronnym napotykają większe bariery w dostępie do finansowania w porównaniu z przedsiębiorstwami działającymi w innych sektorach. W latach 2021–2022 dwie trzecie przedsiębiorstw, z którymi się skonsultowano, zrezygnowało z ubiegania się o finansowanie kapitałowe, a blisko 50 % zrezygnowało z ubiegania się o finansowanie dłużne, co stanowi wyraźny kontrast ze średnią wynoszącą 6,6 % wśród MŚP w UE w tym samym okresie.

W celu zwiększenia dostępu sektora do finansowania Komisja i EDA wraz z państwami członkowskimi podejmą inicjatywę dotarcia do banków i inwestorów w celu prowadzenia **dialogu na wysokim szczeblu**, aby omówić ich zwiększony udział, określić trudności i znaleźć sposoby, w jakie można stymulować zaangażowanie sektora prywatnego we wspieranie inwestycji w dziedzinie obronności.

Wydaje się, że na gotowość podmiotów finansowych do współpracy z przemysłem obronnym wpływa specyfika rynku obronnego (w tym złożoność zamówień publicznych lub trudności w ocenie dokładnego wpływu istniejących konwencji międzynarodowych dotyczących broni) lub założenia dotyczące czynników związanych z ochroną środowiska, polityką społeczną i ładem korporacyjnym (ESG).

Na podstawie unijnych ram zrównoważonego finansowania **żaden unijny przepis ani planowany unijny przepis nie stanowią przeszkody dla prywatnych inwestycji w przemysł obronny**. Służby Komisji, w stosownych przypadkach wraz z ESMA, przedstawia wytyczne dotyczące stosowania unijnych ram zrównoważonego finansowania w dziedzinie obronności. W ścisłej współpracy z EDA Komisja zintensyfikuje dialog między sektorem obronnym i finansowym oraz przyczyni się do wspierania przemysłu w zwiększaniu przejrzystości. Komisja będzie również działać na rzecz lepszego uznania suwerenności, odporności i bezpieczeństwa UE, w szczególności w unijnych ramach zrównoważonego finansowania. Zarządzana przez EDA sieć ekspertów rządowych ds. ESG jest jednym z przykładów platformy, na której można by dalej rozwijać takie wzajemne zrozumienie i zaufanie. Forum to powinno w szczególności wzmocnić kontakty między ministerstwami obrony państw członkowskich a sektorem finansowym.

Umożliwiłoby to podjęcie konkretnych działań w celu złagodzenia obecnych wyzwań stojących przed przemysłem obronnym w zakresie dostępu do finansowania, ponieważ synergie między podmiotami instytucjonalnymi a podmiotami prywatnymi na rynkach kapitałowych uznano w tym względzie za krytyczne.

Ramka 5: Przemysł obronny i unijne ramy zrównoważonego finansowania

Unijny przemysł obronny jest kluczowym czynnikiem odporności i bezpieczeństwa Unii, a tym samym pokoju i zrównoważonego rozwoju społecznego. W tym kontekście unijne **ramy zrównoważonego finansowania** są w pełni spójne z wysiłkami Unii na rzecz ułatwienia europejskiemu przemysłowi obronnemu wystarczającego dostępu do

³² „Access to equity financing for European defence SMEs” [Dostęp do finansowania kapitałowego dla europejskich MŚP z sektora obronnego] https://defence-industry-space.ec.europa.eu/study-results-access-equity-financing-european-defence-smes-2024-01-11_pl

finansowania i inwestycji. **Nie nakładają one żadnych ograniczeń na finansowanie sektora obronnego.**

Przepisy UE dotyczące ujawniania informacji i preferencji w zakresie zrównoważonego rozwoju mają zastosowanie horyzontalnie we wszystkich sektorach i nie wyodrębniają żadnego z nich. Do tej pory Komisja nie wydała żadnej „systematyki społecznej” i nie planuje się jej wprowadzenia. Z wyjątkiem broni objętej zakazami na mocy konwencji międzynarodowych podpisanych przez państwa członkowskie – którą w związku z tym UE uznaje za niezgodną ze zrównoważonym rozwojem społecznym – **przemysł obronny zwiększa zrównoważony rozwój** ze względu na wkład tej gałęzi przemysłu w odporność, bezpieczeństwo i pokój.

Podobnie fakt, że do tej pory konkretne rodzaje działalności przemysłowej związane z obronnością nie zostały uwzględnione w unijnej systematyce środowiskowej, **nie przesądza o efektywności środowiskowej przemysłu obronnego i w związku z tym nie powinien wpływać na dostęp tych rodzajów działalności do finansowania.**

5.1.2. *Pełne wykorzystanie istniejących horyzontalnych instrumentów finansowych UE*

EDTIB może już co do zasady korzystać z istniejących instrumentów finansowych UE wdrażanych za pośrednictwem InvestEU. Niemniej jednak obecna polityka udzielania pożyczek przyjęta przez europejskie podmioty finansowe wdrażające InvestEU, w tym grupy EBI oraz krajowe banki i instytucje prorozwojowe, a także międzynarodowe instytucje finansowe, stanowi **główną przeszkodę we wdrażaniu takich instrumentów finansowych** wspierających przedmiotowy sektor, wykraczających poza potencjalne finansowanie technologii podwójnego zastosowania.

Świadczy o tym niemożność wdrożenia Funduszu na rzecz Zwiększania Zdolności na mocy rozporządzenia ASAP. **Koniecznością i głównym priorytetem jest zatem zmiana polityki udzielania pożyczek przez takie podmioty, w szczególności polityki grupy EBI**, aby zapewnić sektorowi obrony **dostęp do instrumentów finansowych UE i możliwość pełnego korzystania z nich**. Taka zmiana będzie miała również pozytywne skutki kaskadowe, dając istotny pozytywny sygnał rynkowi finansowemu i bankom prywatnym.

Ponadto UE musi zmaksymalizować możliwości wynikające z synergii i komplementarności między instrumentami finansowania a dotacjami. W przyszłych WRF powinno się w związku z tym dążyć do dalszej optymalizacji synergii między instrumentami UE, jak wspomniano w białej księdze Komisji w sprawie wariantów dotyczących zwiększenia wsparcia badań i rozwoju obejmujących technologie o potencjale podwójnego zastosowania³³. W związku z trwającymi obecnie konsultacjami publicznymi w sprawie białej księgi treść niniejszej strategii pozostaje bez uszczerbku dla przyszłych działań Komisji w tej dziedzinie. W obecnym stanie rzeczy obronność już może w stosownych przypadkach korzystać z szybszych cykli innowacji cywilnych i odwrotnie, przy czym należy pamiętać, że niektóre technologie wykorzystywane w platformach obronnych mają potencjał podwójnego zastosowania.

Komisja i wysoki przedstawiciel/szef Agencji zwracają się do organów zarządzających grupy EBI, a w szczególności do Rady EBI, o dostosowanie wyłączeń

³³ Komisja Europejska, Biała księga w sprawie wariantów dotyczących zwiększenia wsparcia badań i rozwoju obejmujących technologie o potencjale podwójnego zastosowania, Bruksela, 24.1.2024 r., COM(2024) 27 final.

związanych z obronnością z polityki udzielania pożyczek przez grupę EBI, zgodnie z priorytetami polityki UE i obowiązującym prawem. Pozwoliłoby to EBI na wspieranie produkcji sprzętu wojskowego, a ogólniej europejskiego przemysłu obronnego, o co niedawno apelował również Parlament Europejski³⁴. Do promowania wspólnych inwestycji w technologie, produkty i infrastrukturę o potencjale podwójnego zastosowania mogłoby przyczynić się porozumienie w sprawie wspólnej definicji „technologii o potencjale podwójnego zastosowania” między Komisją a grupą EBI, w oparciu o inicjatywę strategiczną na rzecz bezpieczeństwa w Europie i instrument kapitałowy na potrzeby obronności.

Taki krok, choć pożądaný, **nie byłby jednak wystarczający**. EBI, w ramach swojego mandatu wynikającego z art. 309 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, przyczynia się do zrównoważonego i stałego rozwoju rynku wewnętrznego w interesie Unii. Przemysł obronny stanowi integralną część rynku wewnętrznego. Aby zaspokoić potrzeby finansowe sektora i umożliwić pełną mobilizację unijnych programów finansowania, w tym InvestEU, w celu wsparcia gotowości obronnej, **EBI powinien podjąć wszelkie niezbędne kroki³⁵ w celu dokonania w tym roku przeglądu swojej polityki udzielania pożyczek oraz dostosowania jej do obecnych priorytetów politycznych i obiektywnych potrzeb**. Do podobnych działań zachęca się publiczne podmioty finansowe państw członkowskich.

5.1.3. Pełne włączenie obronności i bezpieczeństwa jako strategicznego celu odpowiedniego finansowania i programów UE

EDTIB powinna w pełni korzystać z finansowania unijnego przeznaczonego na rozwój technologiczny i przemysłowy, w tym z **funduszy polityki spójności**, w szczególności z EFRR³⁶, EFS+³⁷ (np. w zakresie umiejętności), Funduszu Spójności (np. w przypadku transportu) i **InvestEU**, pod warunkiem że jest to zgodne z odpowiednim programem i celami polityki. Chociaż przemysł obronny kwalifikuje się już w ramach tych instrumentów, państwa członkowskie powinny rozważyć silniejsze ukierunkowanie tych funduszy UE, które są objęte zarządzaniem dzielonym, na ten sektor, w przypadku gdy wspiera to rozwój regionalny i konkurencyjność, aby odzwierciedlić znaczącą rolę przemysłu obronnego jako priorytetu Unii oraz kluczowego elementu przyczyniającego się do stabilności i bezpieczeństwa Unii.

W związku z tym Komisja rozważy włączenie lub utrzymanie **gotowości obronnej, bezpieczeństwa i odporności jako wyraźnego celu strategicznego w przyszłych odpowiednich programach UE**, aby zapewnić, by programy te w pełni wspierały EDTIB

³⁴ Zob. rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 28 lutego 2024 r. w sprawie sprawozdania rocznego z działalności finansowej Europejskiego Banku Inwestycyjnego za rok 2023 ([2023/2229\(INI\)](#)). Parlament w sprawozdaniu w szczególności „wzywa EBI, by zwiększył wsparcie dla inicjatywy strategicznej na rzecz bezpieczeństwa w Europie oraz dla europejskiego przemysłu obronnego, w tym MŚP, zwłaszcza aby przyczynić się do stałego wsparcia dla Ukrainy; wzywa EBI do reformy listy kwalifikowalności, aby amunicja i sprzęt wojskowy, które wykraczają poza technologie podwójnego zastosowania, nie były już wyłączone z finansowania EBI”.

³⁵ Np. wszelkie niezbędne działania przygotowawcze, takie jak analizy rynkowe.

³⁶ Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego.

³⁷ Europejski Fundusz Społeczny Plus.

oraz by partnerzy wykonawczy i pośrednicy (w przypadku zarządzania pośredniego) nie napotykali przeszkód w realizacji tych celów.

5.2. Zapewnienie funkcjonowania EDTIB w odpowiednim otoczeniu regulacyjnym

EDTIB powinna być w stanie działać w odpowiednim otoczeniu regulacyjnym. W tym celu **należy włączyć kwestie obronności w główny nurt polityki UE**. Ewentualne negatywne skutki inicjatyw unijnych dla EDTIB należy zidentyfikować i złagodzić na jak najwcześniejszym etapie. W związku z tym Komisja **uwzględni w swoich inicjatywach kwestie gotowości przemysłu obronnego**, w sposób bardziej systematyczny i w stosownych przypadkach. Ponadto Komisja we współpracy z wysokim przedstawicielem/szefem Agencji będzie nadal współpracować z państwami członkowskimi i EDTIB w tych kwestiach, opierając się na istniejących inicjatywach wspieranych przez EDA w obszarach takich jak rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH)³⁸ oraz inicjatywa dotycząca jednolitej europejskiej przestrzeni powietrznej (SES).

Zmieniająca się sytuacja w zakresie bezpieczeństwa wymaga również od Komisji zastanowienia się nad skróceniem administracyjnych terminów realizacji, przy jednoczesnym zapewnieniu niezbędnego poziomu należytego zarządzania finansami. Przegląd rozporządzenia finansowego w 2024 r. umożliwi Unii podjęcie niezbędnych kroków w sytuacjach nadzwyczajnych w celu wsparcia gotowości przemysłu obronnego.

5.3. Zwiększenie atrakcyjności sektora obrony dla młodych pokoleń i najbardziej utalentowanych osób

Inwestowanie w ludzi i ich umiejętności ma kluczowe znaczenie dla śledzenia na bieżąco pojawiających się technologii oraz przyciągania i zatrzymywania talentów w sektorze. UE wspiera państwa członkowskie i ułatwia partnerstwa w celu wspólnego zrozumienia obecnych i przyszłych potrzeb sektora w zakresie umiejętności (np. za pośrednictwem Europejskiego paktu na rzecz umiejętności).

Utrzymujący się niedobór siły roboczej i umiejętności w przemyśle obronnym wynika z wcześniejszego niedoinwestowania nowych programów obronnych oraz braku atrakcyjności tego sektora, a także ograniczonej mobilności i starzenia się siły roboczej. Chociaż zrozumienie i łagodzenie negatywnego postrzegania przemysłu obronnego ma kluczowe znaczenie dla zwiększenia atrakcyjności tego sektora, również dla zróżnicowanej siły roboczej, konieczne są dalsze działania wszystkich zainteresowanych stron, aby w pełni wykorzystać potencjał zasobów ludzkich Unii, w tym przezwyciężyć stereotypy związane z płcią. W tym celu przyszły plan działania Komisji na rzecz rozwiązania problemu niedoboru siły roboczej i umiejętności w UE będzie służył usunięciu wąskich gardeł dla zrównoważonego wzrostu gospodarczego, do których powstania przyczyniły się te niedobory w wielu sektorach, i umożliwi tym samym przyszłą długoterminową konkurencyjność UE przy jednoczesnym utrzymaniu wysokiej jakości miejsc pracy i wyposażonej w odpowiednie umiejętności siły roboczej.

Oprócz włączania kwestii obronności w główny nurt polityki Komisja i wysoki przedstawiciel/szef Agencji **przeanalizują działania mające na celu poprawę mobilności siły roboczej i wspieranie edukacji związanej z obronnością**,

³⁸ W tym dalsza współpraca z Europejską Agencją Chemikaliów.

w szczególności dzięki możliwościom oferowanym przez unijne programy przemysłu obronnego oraz współpracy między organizatorami kształcenia, w tym Europejskim Kolegium Bezpieczeństwa i Obrony.

5.4. Pomoc dla EDTIB w przyczynianiu się do transformacji ekologicznej

Aby przyczynić się do transformacji ekologicznej oraz wzmocnić swoją odporność i oszczędność kosztową, EDTIB musi kontynuować wysiłki na rzecz zapewnienia bardziej zrównoważonej produkcji i produktów, ograniczenia emisji dwutlenku węgla oraz zwiększenia obiegu zamkniętego zgodnie z polityką i ambicjami UE. We wspólnym komunikacie w sprawie nowych perspektyw dotyczących związku między klimatem a bezpieczeństwem uznano znaczenie przemysłu obronnego dla działań sił zbrojnych państw członkowskich w zakresie łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej. Istnieją dalsze możliwości zbadania synergii i możliwych obszarów współpracy między państwami członkowskimi, przemysłem i usługami w UE, w tym w odniesieniu do innowacji, analiz i normalizacji w zakresie nowych odnawialnych źródeł energii wykorzystywanych przez wojsko, a także szerzej rozumiany sektor komercyjny. Zapewnienie odpowiedniej widoczności i uznania wysiłków podejmowanych przez sektor obronny na rzecz zrównoważenia środowiskowego mogłoby również przyczynić się do ogólnej akceptacji społecznej tego sektora.

Komisja i wysoki przedstawiciel/szef Agencji **będą nadal wspierać wysiłki EDTIB w kierunku transformacji ekologicznej**, np. za sprawą działań proponowanych we wspólnym komunikacie w sprawie związku między klimatem a bezpieczeństwem, w tym zielonych zamówień publicznych.

Dalsze działania:

Aby włączyć europejską kulturę gotowości obronnej w główny nurt polityki, Komisja, współpracując z wysokim przedstawicielem/szefem Agencji:

- zwraca się do **organów zarządzających grupy EBI o dokonanie w tym roku przeglądu polityki udzielania pożyczek grupy EBI** oraz o dostosowanie obecnych **wyłączeń związanych z obronnością**, zgodnie z priorytetami politycznymi UE i obowiązującym prawem;
- **wzmocni dialog między sektorem obrony a sektorem finansowym** oraz zapewni wytyczne dotyczące stosowania unijnych ram zrównoważonego finansowania.

Ponadto Komisja:

- **będzie zachęcać do zwiększenia wsparcia na rzecz bezpieczeństwa, odporności i gotowości obronnej za pośrednictwem unijnych programów finansowania**. Cel ten zostanie również uwzględniony podczas przygotowywania przyszłych programów UE.

6. OSIĄGNIĘCIE GOTOWOŚCI I ODPORNOŚCI DZIĘKI PARTNERSTWOM

Ambicje UE dotyczące szybkiego osiągnięcia gotowości obronnej należy również wykorzystać w ramach partnerstw, w tym zwłaszcza z Ukrainą, a także przez ściślejszą współpracę z NATO, partnerami strategicznymi i partnerami o zbieżnych poglądach – europejskimi, transatlantyckimi i innymi – oraz innymi organizacjami międzynarodowymi.

6.1. Tworzenie coraz ściślejszych więzi z Ukrainą

Ukraina jest i będzie w coraz większym stopniu kluczowym partnerem Unii w sektorze przemysłu obronnego. W obliczu nasilonej wojny napastniczej ukraińska DTIB musiała przejść na model gospodarki wojennej. Stanie się ona jednym z motorów ożywienia gospodarczego kraju po zakończeniu wojny i testem gotowości przemysłu obronnego. Ściślejsza współpraca między UE a ukraińskimi sektorami przemysłu obronnego będzie częścią przyszłych zobowiązań UE wobec Ukrainy w zakresie bezpieczeństwa. Ukraińska DTIB i EDTIB mogłyby zatem wzajemnie korzystać ze wzmocnionej współpracy.

Komisja i wysoki przedstawiciel/szef Agencji podejmą następujące działania.

Udział w unijnym programie wspierania przemysłu obronnego:

- Aby wzmocnić powiązania między EDTIB a ukraińską DTIB, EDIP zapewni Ukrainie możliwość udziału we wspólnych zamówieniach, a ukraińskim przedsiębiorstwom obronnym – wsparcie w ich rozwoju przemysłowym i współpracy z EDTIB.

Stymulowanie współpracy między ukraińską DTIB a EDTIB:

- EDA w pełni wykorzysta swoje istniejące porozumienie administracyjne z Ukrainą i wraz z państwami członkowskimi zbada możliwość przeglądu jego zakresu, gdy tylko pozwolą na to warunki.
- Służby Komisji, EDA i ESDZ będą wspierać specjalną wymianę informacji na temat norm i wyciągniętych wniosków.
- W kontekście proponowanego Funduszu Pomocy Ukrainie w ramach Europejskiego Instrumentu na rzecz Pokoju ESDZ zbada możliwości dalszego zachęcania do współpracy między unijnym i ukraińskim przemysłem obronnym.
- W 2024 r. UE będzie gospodarzem Forum Przemysłu Obronnego UE–Ukraina w celu zacieśnienia współpracy między ukraińskim i unijnym przemysłem obronnym.

Dalsze wsparcie dla Ukrainy za pośrednictwem EDTIB:

- Dzięki wspólnemu zamawianiu z EDTIB sprzętu wojskowego dostarczonego za sprawą proponowanego Funduszu Pomocy Ukrainie w ramach Europejskiego Instrumentu na rzecz Pokoju przemysł obronny UE skorzysta z większej przewidywalności priorytetowych potrzeb Ukrainy.
- Z zastrzeżeniem decyzji Rady dalsze wsparcie dla zamówień na sprzęt wojskowy dla Ukrainy można by zapewnić za pośrednictwem Europejskiego Instrumentu na rzecz Pokoju, korzystając z nadzwyczajnych sald gotówkowych centralnych depozytów papierów wartościowych wynikających z nieoczekiwanych i nadzwyczajnych dochodów z immobilizowanych aktywów państwowych Rosji.
- ESDZ, EDA i służby Komisji będą nadal regularnie aktualizować grupę kontaktową ds. obrony Ukrainy i promować zdolność EDTIB do dalszego wspierania potrzeb Ukrainy, w tym w kontekście koalicji na rzecz zdolności.

6.2. NATO

Zgodnie z trzema wspólnymi deklaracjami w sprawie współpracy UE–NATO³⁹ wzmożone rozmowy między sztabami, w tym możliwość specjalnego zorganizowanego dialogu z NATO, mogłyby obejmować w większym stopniu działania i zagadnienia związane z obronnością będące przedmiotem wspólnego zainteresowania, w tym gospodarkę o obiegu zamkniętym, interoperacyjność, przemysłowe aspekty zmiany klimatu, standaryzację certyfikacji krzyżowej oraz reagowanie na nowe i pojawiające się zagrożenia. Będzie to wymagało zwiększonej wymiany informacji, w tym informacji niejawnych, między sztabem NATO z jednej strony, a odpowiednimi służbami Komisji, ESDZ i EDA z drugiej strony. Obie organizacje powinny nadal wymieniać poglądy oraz badać synergie i komplementarność wysiłków w dziedzinie bezpieczeństwa łańcucha dostaw, które są niezbędne do rozwoju i realizacji zdolności.

UE zbada również możliwości dalszego zacieśniania współpracy między ESDZ, EDA, Sekretariatem Międzynarodowym NATO oraz Agencją NATO ds. Wsparcia i Zamówień (NSPA), a także między Akceleratorem Innowacji Obronnych dla Północnego Atlantyku (DIANA), HEDI EDA i EUDIS w zakresie innowacji.

6.3. Współpraca z partnerami strategicznymi i międzynarodowymi w celu osiągnięcia gotowości obronnej

Umędzynarodowienie łańcuchów dostaw oznacza, że praktycznie niemożliwe jest utrzymanie pełnej kontroli nad surowcami i tysiącami komponentów złożonego systemu.

Wzmocnienie wzajemnie korzystnych partnerstw z partnerami strategicznymi, organizacjami międzynarodowymi i państwami trzecimi o zbieżnych poglądach, w tym przez dialogi na temat bezpieczeństwa i obrony, może zwiększyć wysiłki Unii na rzecz gotowości przemysłu obronnego. Współpraca ta będzie elastyczna. Będzie różniła się pod względem formy, zakresu i rodzajów uczestników w zależności od wspólnych interesów. Taka współpraca powinna przyczynić się do dalszego zabezpieczenia łańcuchów dostaw, wzmocnienia EDTIB i zmniejszenia strategicznych zależności UE bez tworzenia nowych (lub utrwalania istniejących).

Ponadto EDA będzie nadal jak najlepiej wykorzystywać swoje istniejące porozumienia administracyjne, zgodnie z zasadami współpracy ze stronami trzecimi uzgodnionymi przez państwa członkowskie.

Dalsze działania:

Komisja i wysoki przedstawiciel/szef Agencji:

- zbadają środki mające na celu zwiększenie udziału Ukrainy w unijnych programach wspierających przemysł obronny, w tym w ramach EDIP, **możliwość udziału Ukrainy we wspólnych zamówieniach**, wsparcie rozwoju przemysłu w Ukrainie oraz zacieśnienie współpracy między EDTIB a ukraińskim przemysłem obronnym;
- w kontekście **Funduszu Pomocy Ukrainie** zaproponowanego przez wysokiego przedstawiciela zapewnią dalsze wsparcie wojskowe UE dla Ukrainy, w szczególności przez wysyłanie sygnałów popytu do europejskiego przemysłu obronnego w celu zwiększenia zdolności produkcyjnych w dążeniu do podtrzymania wysiłków wojennych Ukrainy w perspektywie długoterminowej,

³⁹ [Wspólna deklaracja UE–NATO \(8 lipca 2016 r.\)](#); [Wspólna deklaracja UE–NATO \(10 lipca 2018 r.\)](#); [Wspólna deklaracja UE–NATO \(10 stycznia 2023 r.\)](#).

a także **zachęcania do współpracy między europejskim i ukraińskim przemysłem obronnym**;

- wzmocnią **zorganizowany dialog ze służbami NATO** na tematy będące przedmiotem wspólnego zainteresowania;
- zorganizują **w 2024 r. Forum Przemysłu Obronnego UE–Ukraina** w celu zacieśnienia współpracy między ukraińskim i unijnym przemysłem obronnym.

PODSUMOWANIE

Przez dziesięciolecia obywatele Unii cieszyli się bezprecedensowym okresem pokoju. Rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie, a także rosnące napięcia u progu UE wymagają jednak od Unii i jej państw członkowskich przyjęcia na siebie **strategicznej odpowiedzialności i wzmocnienia pozycji unijnego przemysłu obronnego**, aby stawić czoła bezprecedensowym zagrożeniom dla bezpieczeństwa i wyzwaniom, przed którymi stoją.

Najnowocześniejsze technologie i zdolność do stałego zapewniania dostępności wszelkiego wyposażenia obronnego są warunkiem wstępnym zdolności Unii do zagwarantowania skuteczności sił zbrojnych jej państw członkowskich, a tym samym do utrzymania pokoju na kontynencie. W niniejszej strategii zaproponowano ambitne środki mające na celu propagowanie i wspieranie transformacji EDTIB w nadchodzącym dziesięcioleciu.

Dzięki poszerzeniu i uzupełnieniu istniejących narzędzi polityki UE w dziedzinie przemysłu obronnego oraz określeniu politycznych, przemysłowych i budżetowych ambicji, które należy zmobilizować w celu wsparcia EDTIB, która znajdzie się w dobrej pozycji, by wykorzystać przyrost wydajności bardziej zintegrowanego rynku obronnego oraz uwolnić niewykorzystany potencjał efektu skali.

Wdrożenie strategii pomoże europejskiemu przemysłowi obronnemu lepiej reagować na pilne potrzeby bez poświęcenia przyszłości. Od wcześniejszego i w większym stopniu opartego na współpracy planowania inwestycji po większe wsparcie dla uprzemysłowienia i wspólnych zakupów; od skuteczniejszego włączenia innowacji po większą ciągłość wysiłków podejmowanych w celu rozwijania wysokiej jakości zdolności i czynników warunkujących potencjał sił; od większego bezpieczeństwa dostaw po większą swobodę działania – **strategia ta będzie katalizatorem działań podejmowanych w celu przywrócenia i utrzymania pokoju na kontynencie europejskim.**

W pierwszej kolejności należy zająć się kwestią dostosowania unijnego przemysłu obronnego do obecnych tendencji w zakresie bezpieczeństwa i tendencji rynkowych. Komisja Europejska i wysoki przedstawiciel/szef Agencji są gotowi wspierać państwa członkowskie w tym przedsięwzięciu.